P.b.b.

Naš tednik Kronika

kulturno - politično glasilo · svetovnih in domačih dogodkov

Poštni urad Celovec 2 — Verlagspostamt Klagenfurt

Izhaja v Celovcu — Erscheinungsort Klagenfurt

LETO XIV./ŠTEVILKA 31 CELOVEC, DNE 30. JULIJA 1964 CENA 2.— ŠILINGA

Für ein echtes „Miteinander" aller Kärntner

Pod naslovom „Kärnten ist eins" je komentiral znani avstrijski publicist dr. Felix Gamillscheg v najuglednejšem avstrijskem dnevniku „Die Presse" dogodke v zvezi s praznovanjem 550-letnice ustoličenja zadnjega vojvode na Koroškem. Tega slavja smo se spomnili koroški Slovenci z našo mladino predvsem v nedeljo, 12. julija. Gloso dr. Gamillschega objavljamo dobesedno:

„Nur die Gendarmerie kann das Verdienst für sich buchen, daß es am Sonntag nicht zu Zusammenstößen gekommen ist, an jener Stelle, wo vor 550 Jahren zum letzten Male die Kärntner, ob sie nun deutsch waren oder slowenisch sprachen, ihren Herzog in sein Amt einführten. An der gleichen Stelle feierten 1920 die Abwehrkämpfer ihren Sieg, als sie den Zugriff der Jugoslawen zurückgeschlagen hatten. Seitdem ist ihnen der Herzogstuhl doppelt heilig. Aber was wiegt mehr, die Erinnerung an vergangene Kämpfe, die der jungen Generation wenig bedeuten, oder die ausgestreckte Hand der anderen, wieder anzuknüpfen an die gemeinsame tausendjährige Vergangenheit, die erst der Nationalismus des vorigen Jahrhunderts in ein Gegeneinander zu verkehren suchte? Gewiß wirken Ereignisse, wie sie Kärnten 1920 und 1945 erlitt, unter den Betroffenen lange nach. Aber die Zeit geht weiter, eine neue Generation wächst heran, für die es weder einen Panslawismus, noch einen Pangermanismus, weder ein Groß-Slowenien bis zum Wörther See, noch ein Groß-Deutschland bis über die Karawanken hinaus gibt, sondern nur ein gemeinsames Kärnten, dessen Bewohner sich als Österreicher bekennen. Die jungen Studenten, die dem einstigen Gegner die Hand zur Versöhnung entgegenstreckten, dürften dies erkannt haben. Der ‚Heimatdienst' und alle, die der Heimat dienen wollen, sollten da nicht zurückstehen."

V zvezi s članki, ki jih je „Die Presse" objavila ob dogodkih praznovanja 550-letnice zadnjega ustoličenja, je poslal g. Heribert Jordan v imenu Kärntner Heimatdiensta uredništvu omenjenega dnevnika pismo, ki je bilo objavljeno v „Presse" preteklo soboto pod vzglavjem „Mnenja bralcev". Do vsebine tega pisma je zavzel dr. Felix Gamillscheg obširno stališče. Iz njegovega odgovora predsedniku Heimatdiensta navajamo sledeče ugotovitve:

„Ich sprach sehr bewußt von der ‚ausgestreckten Hand der anderen', weil es eben die slowenischen Studenten waren, die als erste den Vorschlag zu einer gemeinsamen Veranstaltung machten, als der Heimatdienst zu einer Protest-Demonstration gegen die Jubiläumsfeier der Slowenen aufgerufen hatte.

*

Es geht nun aber nicht an, Leid gegen Leid aufzurechnen und den makabren Überschuß dieser Bilanz der einen oder anderen Gruppe gutzuschreiben. Wir können nur einen Strich durch die Vergangenheit ziehen und darauf aufbauen, daß sich heute alle Kärntner, welcher Muttersprache sie auch seien, zu Österreich und nur zu Österreich bekennen.

*

Fühlt sich die 92 oder sogar 98 % der Bevölkerung zählende Mehrheit so schwach, daß sie es sich nicht leisten könnte, den 2 oder 8 % der Minderheit zu geben, was diese zur Erhaltung ihres Volkstums für nötig erachtet, so lange dabei die Mehrheit nicht vergewaltigt wird?

*

Wenn sich die Slowenen gegen eine amtliche Minderheitenfeststellung wehren, warum muß dann die Mehrheit unbedingt darauf bestehen? Ist es nicht völlig belanglos, ob es zwischen Karawanken und Wörther See 8000, 12.000 oder 20.000 Menschen gibt, die sich als Slowenen bekennen?

Die Frage, ob und wo es zweisprachige topographische Aufschriften oder die Möglichkeit zum Slowenischunterricht in der Schule geben soll, wird sich doch, guten Willen auf beiden Seiten vorausgesetzt, auch ohne amtliche Minderheitenfeststellung ohne Schwierigkeit von Ort zu Ort feststellen lassen.

*

Von einer ‚vollkommenen Auslieferung der Bevölkerung Südkärntens an die slowenische Minderheit' zu sprechen ist, um keinen härteren Ausdruck zu gebrauchen, mindestens sehr weit hergeholt.

*

Ich kann Ihnen versichern, daß die von den heimattreuen Kärntnern slowenischer Muttersprache ausgestreckte Hand zur Versöhnung ernst gemeint war.

*

Wir wollen kein ‚Nebeneinander' der beiden Volksgruppen in Kärnten, das immer nur zu weiteren Reibereien führen würde, sondern ein echtes ‚Miteinander' aller Kärntner, zu welcher Muttersprache sie sich auch bekennen mögen. Das wird aber nur dann zu erreichen sein, wenn man die Kategorien von vorgestern, die noch dazu in jüngster Vergangenheit blutig ad absurdum geführt wurden, endgültig über Bord zu werfen bereit ist."

V zadnji številki našega lista smo zapisali, da gradi tudi mladina večinskega naroda na temeljih nove Evrope. Naziranja znanega avstrijskega publicista dr. Felixa Gamillschega v zvezi z reševanjem manjšinskih vprašanj kažejo, da pri tem avstrijska mladina slovenske in nemške narodnosti ni sama, ampak najde s svojim stremljenjem in prizadevanjem tudi podporo pri večini avstrijskega prebivalstva. Priče smo tega, da želi to prebivalstvo v vedno večji meri zares odkrito sodelovanje tudi z narodnostnimi manjšinami, ki kmalu ne bodo več kamen spodtike, ampak temeljni kamen novega, na podlagi človekoljubja zgrajenega sveta.

Grčija pošilja vojsko na turško mejo

Samo obrambne mere — Turška mornarica v pripravljenosti — Makarios v Atenah

Grški vojni minister Peter Garoufalias je naznanil v torek, da je Grčija pričela pošiljati v pokrajino Trakijo na grško-turški meji vojaške enote, da bi se tako zavarovala pred morebitnim vdorom Turkov v Grčijo.

Nadalje je tudi naznanil, da so dobile grške mornariške enote nalog, zastražiti celo morsko področje Egejskih otokov. Grški vojni minister Peter Garoufalias je pri tem naglasil, da gre tukaj izključno samo za obrambne mere in da ni zato nobenega razloga za vnemirjanje.

Makarios v Atenah

V ponedeljek je prispel v Atene ciprski predsednik Makarios, ki se je razgovarjal z grškimi politiki o Cipru. V Atenah so osvetlili stališča obeh držav (Grčije in Cipra), glede ciprskega problema, z ozirom na razgovore, ki jih je imel grški predsednik Papandreu nedavno v Washingtonu, Londonu in Parizu.

Kakor je izjavil predsednik Makarios novinarjem pred odhodom v Grčijo, bo ciprski problem v kratkem prišel pred generalno skupščino OZN. Dodal je, da ne bo klonil pred nobenim pritiskom, s katerim bi hoteli vsiliti kompromisno rešitev za Ciper. Makarios je zastopnikom tiska tudi izjavil, da ne verjame v sporazumno rešitev in da upa, da bo o tem razpravljala generalna skupščina Organizacije združenih narodov.

Garoufalias in Kostopoulos se razgovarjata z Makariosom

Grški vojni minister Peter Garoufalias in zunanji minister Stavros Kostopoulos pa sta se razgovarjala s ciprskim predsednikom nadškofom Makariosom o obrambi Cipra nasproti morebitni turški invaziji in o pozivu na Organizacijo združenih narodov glede ciprskega vprašanja.

V dobro poučenih političnih krogih so izjavili, da je Grčija storila te mere — t. j. okrepitev vojaških enot v Trakiji in povelje vojni mornarici, da zastraži celo področje Egejskih otokov — samo iz bojazni pred morebitnim turškim napadom na otok Ciper.

V uradnem komunikeju, ki so ga izdali v ponedeljek zvečer po zaključku pogajanj med grškim ministrskim predsednikom Georgiom Papandreuom in ciprskim predsednikom nadškofom Makariosom, je rečeno in izrecno podkrepljeno popolno soglasje med Grčijo in Ciprom.

De Gaulle: „ZDA izgubile vodstvo na Zapadu"

Pred 900 novinarji iz celega sveta in v navzočnosti francoske vlade je minuli petek preteklega tedna francoski predsednik de Gaulle izjavil: „ZDA niso več zmožne nositi polno odgovornost za usodo zahodnega tabora. Premoč ZDA na Zahodu je s tem končana."

De Gaulle je primerjal položaj Zahoda z onim Vzhoda. Obe velesili, Združene države Amerike in Sovjetska zveza sta prevzeli takoj po vojni vodstvo obeh taborov. Danes pa je prišel trenutek, ko Evropa hoče in tudi lahko stoji na lastnih nogah. To velja tudi za rdečo Kitajsko in satelite vzhodnega bloka. De Gaulle je označil v nadaljevanju govora sovjetsko državo kot „največjo in zadnjo kolonialno silo našega časa". Prvič smo slišali o zahtevi Kitajcev po ozemlju Azije (Sibirija), ki pripada Sovjetski zvezi. Istočasno vidimo, kako obračajo Moskvi hrbet tudi njeni sateliti.

Ne da bi de Gaulle omenjal z besedo nemškega zveznega kanclerja Erharda, je on kritiziral v tej zvezi bonnsko vlado, katere politika škili v Washington. Ugotovil je, da prijateljska pogodba, ki sta jo sklenila z Adenauerjem pred 18 meseci, ne vodi k nobeni skupni politiki. To pa zato, ker v sedanji Zahodni Nemčiji ne verujejo, da mora biti Evropa nezavisna. Znano je, da se Erhard zavzema za „veliko Evropo", vključno Anglijo in preko te za močno atlantsko soudeležbo z ZDA.

OBJAVA

Predsednik Narodnega sveta koroških Slovencev dr. Valentin Inzko je med 1. avgustom ter 1. septembrom na dopustu.

ÖR. J. Ritscher umrl

V ponedeljek, dne 27. julija je umrl v celovški deželni bolnici podpredsednik koroškega deželnega zbora ÖR. Josef Ritscher. Z njim je zgubila Koroška politika, ki je užival v deželi vsestranski ugled in spoštovanje. Svoji državi in deželi je služil kot župan, deželni poslanec, predsednik in podpredsednik koroškega deželnega zbora, bil pa je tudi sodelavec raznih gospodarskih in političnih organizacij ter ustanovitelj in podpredsednik koroške občinske zveze. Odlikoval se je predvsem po svoji prijaznosti, odkritosrčnosti ter širokogrudnosti, ki je prišla do izraza s tem, da je pač pomagal vsepovsod, kjer koli je le mogel.

V narodnostnih vprašanjih je bil podpredsednik Ritscher strpen, vsled česar je tudi nas koroške Slovence nenadna smrt uglednega koroškega politika ter sodeželana močno prizadela.

Podpredsednik Ritscher se je rodil 23. januarja 1891 v Feichtu pri Spittalu. Pogrebne slovesnosti bodo danes, v četrtek dopoldan v Lendorfu, kjer se bo od rajnega poslovil tudi koroški deželni zbor.

KRATKE VESTI

● Blizu mesta Oporto na Portugalskem se je iztiril izletniški vlak. Nesreča je zahtevala 104 smrtne žrtve, okoli 80 izletnikov pa je dobilo hujše poškodbe. Med žrtvami nesreče je precej otrok, ki so s starši preživeli konec tedna v obmorskem letovišču Povoa de Varzim.

● Kakor poroča AP, se je na reki Dželum, približno 90 km od Ravalpindija (Pakistan) potopila rečna ladja. Osem potnikov je utonilo, deset pa jih pogrešajo. Nesreča se je pripetila zaradi naglo narasle rečne gladine.

● Včeraj navsezgodaj je blizu Epinala v vzhodni Franciji zgrmel z mostu na železniško progo avtobus, ki je peljal folklorno skupino iz Perpignana. Po prvih poročilih je bilo pri nesreči vsaj dvajset smrtnih žrtev.

● V vročem valu, ki je pred dnevi zajel vso Evropo, se je v Švici sama od sebe širila nova moda: avtomobilisti, ki so morali kljub vročini podnevi na pot, so skoraj vsi brez srajce sedeli za krmilom. Živo srebro se je dvignilo na 30 stopinj celo v okrožju Jura, razmeroma hladni pokrajini z vzdevkom „švicarska Sibirija".

● Zaradi pasje vročine (32 stopinj v senci) so Nizozemci tako množično segali po hlajenih pijačah, da je zmanjkalo tako leteh kakor ledu, čeprav so ledarne delale z vso zmogljivostjo.

● Pred dobrim tednom je prispel v Colombo Jacques A. Cuttat, novi švicarski poslanik na Cejlonu. V zgodnjem jutru so ga našli nezavestnega na vrtu. Hudo poškodovani Cuttat je kasneje povedal zdravniku, da je mesečnik in da je po vsej verjetnosti padel skozi okno spalnice v drugem nadstropju.

● V Bosanskem Brodu (Jugoslavija) je v rafineriji prišlo v ponedeljek do požara, takoj nato pa do močne eksplozije bencinskih hlapov v centralni črpalki. Plamen je bil visok več kot 50 metrov, omejili pa so ga šele čez 3 ure gasilci. V tej hudi nesreči je umrlo 6 oseb, lažje in huje ranjenih pa je 30 delavcev in gasilcev.

● V Jugoslaviji so slovesno izročili prometu del jadranske magistrale od Šibenika do Splita. Hkrati s cesto so odprli tudi nov most nad Morinjskim zalivom pri otoku Krapanj.

Politični teden

Po svetu . . .

NOVA VLADA V ITALIJI

Pogajanja med delegacijami štirih strank za sestavo programa in nove vlade levega centra so se ugodno zaključila. Vlado vodi znova Aldo Moro.

Nova italijanska vlada šteje 26 članov, od tega je: 15 članov krščanskih demokratov, 6 je socialistov, 4 so socialdemokrati, 1 član vlade pa republikanec.

Pietro Nenni ima v novi vladi še dalje položaj podpredsednika. Socialdemokratski vodja Saragat je ostal minister za zunanje zadeve. Vodja republikancev Reale pa je pravosodni minister.

V novi vladi ni predstavnikov Fanfanijeve smeri v krščansko demokratski in Lombardijeve skupine v socialistični stranki. Fanfani in Lombardi ne nasprotujeta politiki levega centra, vendar ne soglašata z osnovo nove vlade.

V notranjepolitičnem življenju Italije je torej končana dokaj negotova in dramatična situacija, ki je nastala z odstopom prve vlade levega centra Alda Mora 26. junija.

VRHUNSKI SESTANEK V KAIRU

V minulem tednu so se sestali afriški poglavarji na šestdnevni vrhunski sestanek v egiptovskem glavnem mestu. Prve dni so voditelji na konferenci izgubili mnogo časa z nacionalističnimi spori in brezplodnimi debatami.

Očitno razočarani zaradi majhnega napredka so nekateri afriški državniki že zapustili Kairo. Tako je maroški kralj Hasan II. odpotoval domov. Prav tako je obrnil Kairu hrbet tudi tunizijski predsednik Bourgiba.

Na konferenci so sklenili gospodarski bojkot proti Juž. Afriki in Portugalski. Tudi tukaj se je izkazalo, kako različna so mnenja afriških voditeljev. Tako je izjavil predsednik nove afriške države Malavi, dr. Banda, da se ne more priključiti bojkotu proti Portugalski, ker bi s tem njegova država izgubila dohod do morja. Portugalci bi mu lahko kot represalijo zaprli pristanišča v Angoli in Mozambique. „Sem proti vsakemu kolonializmu, spor s Portugalsko pa bi naše gospodarstvo privedel na psa," je obžaloval dr. Banda.

SREČANJE HRUŠČEV — ERHARD?

Na povabilo zapadnonemških časopisov je prispel v Zapadno Nemčijo glavni urednik sovjetskega časopisa „Izvestja" Aleksej Adžubej, zet Hruščeva, v spremstvu svoje žene Rade. Na letališče v Düsseldorfu je prispel v ponedeljek preteklega tedna in bo obiskal vse važne kraje v ZRN. Tu je novinarjem izjavil, da upa, da ga bo sprejel tudi zvezni kancler Erhard. Po tej izjavi je verjetno, da ima Adžubej nalogo pripraviti pot za vrhunski sestanek Hruščev—Erhard.

Čeravno je obisk privatnega značaja, so politični opazovalci mnenja, da želi Hruščev navezati stike z Bonnom. Sicer je Erhard trenutno precej ravnodušen za tako srečanje s Hruščevom, vendar je zmerom dobrodošel v ZRN, če bi imel resne namene, je izjavil Erhard pred nekaj tedni.

Ko so novinarji vprašali Adžubeja, kaj misli o obisku Hruščeva v Zapadni Nemčiji, je odgovoril: „Če vam že sedaj povem vse, potem prav lahko pravtako z naslednjim letalom zopet odpotujem." Takoj za tem pa je rekel: „Seveda si želi vsak novinar svoje mnenje ustvariti že takoj v začetku."

RASNI NEMIRI V ZDA

To, kar smo napisali v 29. štev. Našega tednika (Zgodovinski dan v ZDA) se je uresničilo. Od podpisa zakona o državljanskih pravicah so potekli komaj trije tedni in že so izbruhnili strastni rasni nemiri. Poročila govorijo že o več smrtnih žrtvah na obeh straneh. Ker so pravzaprav le belci proti temu zakonu, so v prvi vrsti oni povzročitelji rasnih nemirov. Seveda sega črno prebivalstvo po samoobrambi. Tako je prišlo v New Yorku v okraju Harlemu, (črnski okraj), ko so pokopavali nekega 15-letnega črnega dečka, do prave cestne bitke, pri kateri je bilo 30 oseb ranjenih, med njimi 12 policajev.

V Jacksonu (država Mississippi) je pogorela črnska cerkev. V Chicagu je prišlo v noči od nedelje na ponedeljek do streljanja med belci in črnci. Pri praski je bil ustreljen en belec, 3 zamorci pa so bili ranjeni.

Črnski voditelji so zahtevali aretacijo policijskega podporočnika Thomasa Gilligana, ker ga dolžijo, da je v nedeljo ponoči ustrelil v Harlemu 15-letnega dečka. Policaj, ki v času umora ni bil v službi, je priznal, da je dejanje storil v samoobrambi. Trdil je dalje, da mu je dečko pretil z nožem, nakar je on streljal nanj in ga smrtno ranil. Pri zaslišanju pa so priče dokazale, da fant ni imel noža pri sebi.

Spričo napetega položaja so policijske oblasti v vseh zveznih deželah poostrile varnostne mere, da bi preprečile razširitev rasnih kravalov. Istočasno je predsednik Johnson izjavil, da on in prav tako večina Amerikancev obsojajo sovraštvo in nasilje. Dalje je rekel Johnson, da je dobro poučen, kdo je organiziral teror. Nasilneže bo razkrinkal in zaščitil pravice črncev, ki so zapisane v zakonu o državljanskih pravicah.

V Kopenhagenu pa je spričo dogodkov zadnjih dni in v zvezi z izvolitvijo Goldwaterja prosvetni minister K. Helveg Petersen izjavil: „Če bo pri jesenskih ameriških predsedniških volitvah zmagal Goldwater, bo Danska verjetno izstopila iz Atlantske zveze (NATO)."

GOLDWATER: „ZMAGALI BOMO"

Z izvolitvijo svojega kandidata na jesenskih volitvah za podpredsednika ZDA Williama Müllerja in z govorom Barrya Goldwaterja so republikanci zaključili konvencijo v San Francisku.

„Zmagali bomo v borbi z demokrati," je zaključil Goldwater svoj govor in žel zanj pred 1300 delegati stranke več minut trajoč aplavz.

Goldwaterjev govor je bil ena sama strastna bojna napoved Johnsonu. Dejal je, da so demokrati doživljali v svetovni politiki le poraze. Za primer je vzel prejšnjo politiko republikanskega predsednika Eisenhowerja, ki ni nikoli okleval uporabiti silo, če je bil mir v nevarnosti.

Goldwaterjev glavni cilj je napraviti konec kompromisov s komunizmom in ustvariti atlantsko civilizacijo, h kateri bi spadala cela Evropa, Sev. in Južna Amerika.

Potem je Goldwater analiziral negativni odmev njegove izvolitve v svetu. Predvsem je branil svoj ekstremizem: „Ni napaka biti ekstremist, če je svoboda v nevarnosti!"

. . . in pri nas v Avstriji

PODRŽAVLJENA PODJETJA,

in sicer pasivna oziroma slabo rentabilna, že dolgo časa povzročajo našim gospodarstvenikom in politikom velike skrbi in sive lase. Ljudska stranka kakor tudi gospodarski strokovnjaki trdijo, da bi do tega ne prišlo, če bi bila podjetja v zasebnih rokah oziroma če bi bila vódena po načelih gospodarjenja v zasebnih podjetjih, medtem ko socialisti hočejo podržavljenje industrije (obratov) vedno prikazovati kot veliko socialno dejanje, koristno širši javnosti.

Iz omenjene negativne (nerentabilne) strani podržavljenih podjetij pa izvira še druga — nič manj bridka za vsakega davkoplačevalca: da zaradi slabšega gospodarskega uspeha oziroma sploh pasivnosti ta podjetja plačajo manj ali pa celo nikakih davkov. Da pa država pride do svojih denarnih sredstev, ki jih potrebuje za kritje vedno večjih potreb, morajo ostali davkoplačevalci plačati toliko več davkov, kolikor manj jih plačajo podržavljena podjetja.

To dejstvo je razvidno zlasti iz poročila Vrhovnega računskega urada za l. 1962, o katerem so nedavno debatirali poslanci v parlamentu. Iz tega poročila je razvidno, da so privatna podjetja oz. davkoplačevalci v l. 1961 — primerjajoč z l. 1960 — plačali 18 odstotkov več pridobnine (obrtnega davka), medtem ko so podržavljena podjetja v istem času nazadovala za 20 odstotkov. Nadalje ugotavlja ta vrhovni računsko-kontrolni organ, da so dolgovala podržavljena podjetja konec l. 1961 davkov v znesku 254 milij. šil.; ta dolg je do 31. decembra 1962 narastel na 456,1 milij. šil. Po mnenju istih strokovnjakov plačuje torej

PODRŽAVLJENA INDUSTRIJA MANJ DAVKOV,

kot pa bi jih morala na podlagi svoje velikosti in gospodarske pomembnosti, če bi bila vódena le po gospodarskih načelih, torej brez političnih vplivov in momentov.

Do posebno ostrih debat je v zadnjem času prišlo v parlamentu in v časopisju zaradi velike podržavljene tovarne železniških vozov (pogonskih in potniških) Simmering—Graz—Pauker v Gradcu, ki zaposluje okoli 6500 ljudi. Tudi ta tovarna ima pasivno bilanco in obstaja delna nevarnost krize in s tem odpusta nekaj tisoč zaposlenih. Socialistična stranka pod vodstvom zveznega podkanclerja dr. Pittermanna (ki je hkrati tudi vrhovna osebnost v vodstvu podržavljenih podjetij) očita finančnemu ministrstvu, da noče pokazati dovolj razumevanja za sanacijske ukrepe (t. j. z drugimi besedami za finančno pomoč), ki jih ona predlaga za omenjeno tovarno.

Finančni minister pa se je odločno postavil na stališče, da bi bilo neodgovorno, za sanacijo tega in podobnih pasivnih podržavljenih podjetij uporabljati denar davkoplačevalcev, medtem ko vodstvo podjetja ne pokaže dovoljnega razumevanja za njegovo dejansko sanacijo. Kajti tozadevni predlogi podkanclerja vsebujejo le ukrepe zgolj za izravnavo bilance, nič pa ne omenjajo dejanskega vzroka, kako bi vsakoletno izgubo v znesku pribl. 100 milijonov v bodoče z učinkovitimi ukrepi preprečili ali pa vsaj postopno zmanjšali. Da bi poravnali izgube podjetja v zadnjih letih in dosegli do l. 1965 izravnano bilanco, bi bila potrebna finančna pomoč v znesku okoli 675 milijonov. Zato nikakor ne bi bilo prav, za to sanacijo uporabiti državni denar, dokler odgovorni organi podržavljenih podjetij ne pokažejo prave volje, da bi odstranili notranje obratne vzroke pasivnosti podjetja.

IZ VRST DAVKOPLAČEVALCEV

pa se slišijo še ostrejši protestni glasovi, češ da davkoplačevalec nikakor noče biti dobrotnik podržavljenih podjetij, ki bi kar na slepo plačeval njihove izgube zaradi slabega gospodarjenja. Hkrati pravijo, da naj tisti gospodarsko-politični krogi, ki so hoteli imeti in zahtevali podržavljenje podjetij, sedaj tudi vso finančno odgovornost nase prevzamejo, kot mora to storiti tudi vsak zasebni podjetnik.

Obenem pozivajo finančno upravo, da, če hoče pravilno in pošteno ravnati, mora odkloniti vsako pomoč pasivnim podjetjem iz davčnega denarja, kajti to bi pomenilo metati denar v sod brez dna.

OBVOZ KOROŠKE

grozi po nekaterih najnovejših poročilih. To pa zato, ker se Avstrija oziroma prvenstveno Koroška ne more odločiti, da bi začela graditi cestne predore skozi Alpe. Obvoz Koroške bi imel za posledico tudi delno preusmeritev tujskega prometa, kar bi bilo v veliko gospodarsko škodo Avstrije in Koroške še posebno.

Težnja vsakega turista (izletnika) je, da čim laže in čim hitreje pride do cilja, kjer se namerava odpočiti. To je znala izkoristiti sosednja Švica, ki že ima pod Mont Blancom cestni predor, prevozen tudi pozimi, medtem ko so 3 v gradnji. Od tega imata in bosta v bodoče še v večji meri imeli korist Švica in Italija, Avstrija pa bo več ali manj puščena ob strani, saj bo šel glavni tok turističnih vozil, namenjenih na jug ali jugovzhod, skozi Švico in Italijo. Skrajni čas je torej, da avstrijski gospodarstveniki uvidijo, kako nujno potrebna bi bila gradnja alpskih cestnih predorov, kajti sicer bo začel tujski promet upadati, kar bi pomenilo veliko gospodarsko škodo za že itak bolj revno Koroško!

VELIKOVEC BI RAD GIMNAZIJO

Nedavno je bila v Velikovcu pod vodstvom tamkajšnjega okrajnega glavarja dvor. svétnika dr. Wagnerja seja županov vseh osemnajstih občin okraja. Navzoče so bile tudi nekatere vidnejše osebnosti iz tega področja.

Osrednja točka te županske konference je bila debata o nujnosti ustanovitve gimnazije v Velikovcu za južno-koroško področje. O tem sta poročala okr. glavar dr. Wagner in okr. šol. nadzornik Mairitsch. Največjo skrb povzroča kot vedno tudi tu vprašanje, kako kriti potrebne stroške za ustanovitev in pozneje za vzdrževanje šole. Vsi navzoči so pokazali veliko razumevanje za izgradnjo te šolske ustanove. No, bomo videli . . . !

SLOVENCI
doma in po svetu

Alojz Gradnik v angleščini

Izšla je Gradnikova poezija v angleškem prevodu. V zbirki „Poems = Pesmi", ki jo je uredil Janko Lavrin in izdal založnik John Calder, je bogata zakladnica poezije Alojza Gradnika. Gradnikove pesmi so prevedli v angleščino: J. Lavrin, A. Lenarčič, W. K. Matthews, K. Richards in P. Selver.

Razstava o slovenski ljudski noši

V Portorožu v Istri so odprli veliko razstavo o slovenski ljudski noši, ki jo je pripravil Slovenski etnografski muzej iz Ljubljane. Razstava prikazuje več kot 30 izvirnih ljudskih noš iz vseh pokrajin Slovenije. Razen teh pa prikazujejo ljudsko nošo in njene značilnosti še številne umetniške slike in fotografije. Razstavljene so še druge slovenske etnografske značilnosti, ki dopolnjujejo nošo.

Marija Kus med zmagovalci v Torontu

V letošnjem tekmovanju dramatske in pesniške deklamacije, ki ga je letos desetič organizirala Ontario Educational Association, je zastopala St. Joseph's College School Slovenka Marija Kus. Med 60 tekmovalci je dosegla drugo mesto v dramatski deklamaciji. The Canadian Register je 25. aprila objavil sliko štirih zastopnic St. Joseph's College School, med katerimi je bila seveda tudi Marija. Katoliške šole so se dobro odrezale, ker so od osmih prvih in drugih mest zasedle kar šest.

Novi akademiki SAZU

Na skupščini Slovenske akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani so izvolili tri nove redne člane in tri dopisne.

Novo izvoljeni redni član SAZU prof. Anton Ocvirk, redni profesor filozofske fakultete v Ljubljani in predsednik stolice za zgodovino svetovne književnosti, je s svojim delom vnesel v slovensko literarno zgodovinsko znanost nove, evropske poglede in metodo moderne primerjalne književnosti, ki je bila dotlej pri Slovencih le skromno zastopana.

Prof. France Koblar, redni profesor akademije za gledališče, radio, film in televizijo v Ljubljani, ima velike zasluge za delo na področju kritike, estetike in literarne zgodovine. Zlasti je treba omeniti njegova dela s področja dramaturgije in pa njegovo zadnje delo, obsežno monografijo o Simonu Gregorčiču.

Novi redni član SAZU prof. France Bezlaj, redni profesor na filozofski fakulteti v Ljubljani, je zaslužen zlasti za veliko delo, ki ga je opravil na področju slovenskega imenoslovja. S tega področja je objavil številne razprave in knjige. Najpomembnejše njegovo delo so Slovenska vodna imena, ki so izšla kot samostojna publikacija SAZU v dveh zvezkih. Pripravlja tudi veliki etimološki slovar slovenskega jezika, katerega poskusni snopič je že izšel. Trdno je pričakovati, da bo s svojim etimološkim slovarjem France Bezlaj dal Slovencem delo, ki bi ga po veliki tradiciji naše slavistike že zdavnaj zaslužili.

Novi dopisni člani SAZU

Skupščina Slovenske akademije znanosti in umetnosti je poleg treh rednih izbrala še tri dopisne člane.

Na predlog razreda za matematične, fizikalne in tehnične vede je bil izbran prof. dr. inž. Zoran Rant, sedaj redni profesor na tehniki v Braunschweigu.

Na predlog razreda za naravoslovne in medicinske vede sta bila izbrana dr. Andrej Župančič, profesor medicinske fakultete v Ljubljani, in dr. Branimir Gušič, profesor medicinske fakultete v Zagrebu in redni član jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti.

Goriški Slovenec 90-letnik

Na Korzu Verdi v Gorici živi Slovenec Franc Vidič, ki je letos dopolnil 90 let. Franc Vidič je upokojeni sodni uradnik. Takrat, ko se je on rodil, je bila Avstrija še na višku svoje moči. Začetek prve svetovne vojne ga je zalotil na vrhu Krna, kjer je čuval cesarsko mejo. Za razne zasluge si je Vidič pridobil kar 7 avstrijskih odlikovanj. Poleg tega pa ima še posebno priznanje dunajskih oblasti, v katerem je rečeno, da je vzgledno opravil svojo vojaško službo. Žena mu je umrla 1954. leta in njegovi otroci so se razkropili na vse strani. Tako živi danes sam, potem ko je 51 let služil avstrijskemu cesarju in italijanskemu kralju.

Slovenski literarni večer v Trstu

Ker se te dni mudijo v Trstu slovenski kulturni delavci, ki žive v Buenos Airesu, v Rimu, na Dunaju in v Gorici, so skupno s tržaškimi prijatelji brali iz svojih del na literarnem večeru, ki je bil v sredo, dne 22. julija ob 20.30 v prostorih Slovenske prosvete v ulici Donizetti 3/I.

V Dijaškem domu je vse tiho

Ko so se zaprla srednješolska vrata, je utihnilo tudi po naših Dijaških domovih Mohorjeve družbe. Ob tej priložnosti sem se oglasil pri č. g. Francu Brumniku, ki mu je kot Mohorjevemu odborniku poverjena skrb za Dijaške domove, da zvem od njega kaj zanimivega za bravce našega lista.

„Ali bi mi hoteli povedati, gospod ravnatelj Dijaških domov, koliko dijakov in dijakinj je stanovalo ob koncu letošnjega šolskega leta v Dijaškem domu?" sem začel z vprašanji.

„Ob koncu leta," je odgovoril č. g. Brumnik, „je bilo v našem zavodu 135 dijakov in 69 dijakinj."

„To je kar lepo število," sem dejal nato. „Ko jih je toliko, imate zato tudi veliko skrbi. Saj je že s par otroki v družini včasih velika skrb . . ."

„Seveda so skrbi in problemi, ki nas s prefekti in prefektinjami tarejo. Vsak gojenec in vsaka gojenka je nekaj posebnega. No, pa se človek rad trudi in je vesel kljub težavam, saj nudi naš Dijaški dom mladini potrebno versko in narodno vzgojo v letih, ko je najbolj potrebna."

„Kako pa ste bili letos na splošno z gojenci in gojenkami zadovoljni?"

„Na splošno še kar. Saj prihajajo naši gojenci in gojenke navadno iz najboljših naših družin, ki si tudi vse želijo, da bi mogli iz njihovih otrok narediti najboljše ljudi."

„Kaj pa pravite o vzgoji v Mohorjevih dijaških domovih?"

„O vzgoji? Kaj bi rekel? Trudimo se, da bi bila v danih razmerah kar najboljša. Otroci prihajajo iz vernih družin in naš namen je, da bi postala gojencem in gojenkam vera podlaga in opora pozneje v življenju. V zavodu se skupno moli, imamo kapelo v vsakem domu, poskrbljeno je, da gojenci lahko živijo s cerkvenim letom. Kljub temu pa lahko rečem, da gojenci in gojenke z verskimi vajami niso prenasičeni, saj morajo biti deležni tudi druge vzgoje."

„Seveda. Gojenci pridejo v zavod kot študenti, ki morajo študirati. V pogledu študija imajo dijaki, ki stanujejo v zavodu, prednost."

„Če se dijak vozi domov, je veliko prepuščeno njegovi lastni skrbi in volji. V zavodu pa ima določene redne ure za študij in v domu mu nudimo tudi pomoč pri študiju. Če je študent le malo dobre volje in ima le nekaj prizadevnosti, bo lahko izdelal."

„Kako pa so izdelali letos vaši gojenci?"

„Še ne slabo. Vsak peti gojenec ali gojenka je izdelala z odličnim uspehom. Podrobneje lahko berete v Letnih poročilih gimnazije in drugih šolskih zavodov."

„To je kar lepo in gotovo vam ta zavest vsaj nekaj poplača ves trud za to, da Dijaški domovi lahko obstajajo in delujejo. Kaj bi si pa od vaših gojencev in gojenk še želeli?" sem nadaljeval.

„Želim, da bi si ohranili za življenje vse dobre nasvete, ki jih slišijo in postali dobri in delavni katoličani in zavedni Slovenci. Bolj kot to, bi rajši odgovoril na vprašanje, kaj bi si želeli s prefekti od staršev."

„Pa povejte, gospod ravnatelj! Saj veliko staršev bere naš list in jih bo to še posebej zanimalo."

„Najprej si kot vzgojitelji v Dijaškem domu želimo, da bi bili gojenci deležni od staršev in domačih boljše vzgoje. Vzgoja v domu je le en del vzgoje. Močno vpliva na otroka domače okolje, iz katerega fant ali dekle prihaja in v katerega se znova in znova povrača."

„Kaj pa mislite s tem, ko pravite, da bi si želeli boljše vzgoje po družinah? Saj povsod na splošno skušajo otroke učiti moliti."

„Pod besedo vzgoja ne mislim navajanja k molitvi in da gredo otroci v cerkev. To je že prav. Mislim predvsem tole: Podlaga vzgoje za življenje je to, da otroka neprestano navajaš na red. Otrok mora dobiti smisel za red, da da vsako stvar na pravo mesto in da zna prav tudi razpolagati s časom. Nekateri imajo čut za red. Vsako reč imajo lepo urejeno in znajo tudi prav izrabiti čas za učenje. Drugi pa se ne znajdejo in nekako plavajo, bi rekli. Ne znajo iti pravi čas spat, ne znajo začeti z učenjem, ko je treba, in jih tudi vse drugo zanima, kot tisto, kar je treba. Smisel za red mora otrok dobiti v družini že od 3. do 6. leta. Iz tega, kar otroci doma vidijo, kar se od njih zahteva in iz tega, kako starši z njim delajo, se mora otrok naučiti smisla za red."

„A, seveda. Red je potrebna reč v življenju. Je podlaga značaju. Brez reda ni pridnosti, ni uspešnega dela. Kdor pa hoče držati red, se mora marsičemu odpovedati."

„To je tisto. Otroka je treba navajati k odpovedi svojim kapricam. Toda dobimo otroke, ki jih doma le „cartajo", ljubkujejo, obsipajo z vsem, kar si požele. Tak otrok pride v zavod, in tu ni več sam, ni središče pozornosti. Kako težko se mu je navaditi, da so poleg njega še drugi in da v družbi ne more delati vsega, kar se mu zljubi. Vendar bo ta otrok moral iti skozi življenje in živeti v družbi. Kolikokrat si bo brez potrebe razbijal glavo ob zidu, če ne zna sam sebe premagovati, brzdati svoje strasti in svoje želje držati v pravih mejah. Čim več tega prinese otrok iz družine, tem laže mu v Dijaškem domu pomagamo k nadaljnjemu uspehu."

„Ali ne bi bilo koristno, ko bi se mogli o vzgoji včasih s starši pomeniti?"

„Da. Zelo bi bilo koristno, saj moramo starši in drugi vzgojitelji skupaj držati. Poudaril pa bi še tole: za dobro vzgojo ni toliko važna strogost (kot nekateri mislijo), ampak važna je doslednost. Kar se zahteva od otroka, se mora do konca zahtevati in ne kloniti. Če otrok vidi, da je pri starših le veliko besed, odločne volje pa zadaj za njimi ni, vzgoja nič ne izda."

„Kako pa Dijaški dom v gospodarskem pogledu izhaja?"

„Prav je, da ste tudi to omenili. Želel bi si, da bi vsi starši razumeli, da otroci brez njihovih žrtev ne morejo študirati. Študiranje stane. Ne rečem, da so vsi starši naših gojencev taki. Vendar se zdi, da nekateri mislijo, da mora njihove otroke „narod vzdrževati". Če kak revež težko plača vzdrževalnino, je razumljivo. Ampak da je taki ne morejo plačevati, ki si grade hiše, lepo zaslužijo z letoviščarji in podobno, pa ne morem razumeti. Da mora njihov otrok živeti od tega, kar mu drugi dajo . . . skoraj ne bi verjel. Končno dobe starši za svoje otroke tudi otroške doklade."

„Ali je res, da nekateri slabo plačujejo? Da so dolžni za celo leto? Sicer pa, kolika je bila mesečnina v Mohorjevem dijaškem zavodu?"

„Mesečna vzdrževalnina je bila 550.— šilingov. To nikakor ni preveč, če pomislite, koliko stane vse potrebno za otroka. Poglejte, tu je okrožnica Dijaškega doma „Vinzentinum". Od lanskega novembra je. Vidite, kaj pišejo staršem: „Nemogoče nam je kje drugod dobiti denar za vzdrževanje, ki nas stane za vsakega gojenca 690.— šilingov na mesec z razsvetljavo in kurjavo vred." Zato boste razumeli, koliko truda in naporov imamo pri nas, da sploh zmoremo preskrbeti otrokom potrebno hrano in ostalo za tako majhno mesečnino. Darovi za Dijaški dom so silno majhni in ob vseh stroških malenkostni. Bogati ljudje jih navadno sploh ne dajejo. Navadno jih dajo revnejši, ki imajo srce za potrebe Mohorjeve družbe, a veliko ne premorejo."

„Ali komu tudi znižate?"

„Seveda. Študentom, ki so res potrebni, skušamo od te skromne cene še znižati. Tisti denar pa je treba kje drugje naprositi. Naj omenim pri tem to, da na priporočila raznih duhovnikov za znižanja pač ne moremo veliko dajati. Kaj naj drugega napravi dobri župnik, ki ga pridejo prosit, da priporoči znižanje, kot napisati priporočilo? Saj ne more odkloniti! . . ."

„Kako pa je z dekleti?"

„Kaj posebnega tu ne bi povedal kot to, da nekatere starši mnogo preveč po modi oblačijo. Preko svojih razmer dajejo denarja za njihove obleke. Sploh imajo dijaki in dijakinje preveč žepnega denarja. Nekateri razpolagajo stalno z večjo vsoto denarja, med tem ko njihovi starši dolgujejo za vzdrževalnino."

„Ali imate že kaj novih prijav za drugo leto?"

„Oh, veliko več, kot jih sploh moremo sprejeti. Naši prostori so premajhni, da bi mogli vse sprejeti. Bo treba pač izbirati. Naj imajo v domu prostor tisti, ki so disciplinirani, ki hočejo držati hišni red, ki se trudijo resno študirati in ki imajo za to primerne zmožnosti. Gimnazija je vsem odprta, Dijaški dom pa more sprejeti le toliko gojencev, kot je prostora."

„Ali skrbite zadosti za duhovniške poklice? Nekateri z žalostjo ugotavljajo, da letos ni bilo na Koroškem nobenega slovenskega novomašnika. Kaj bo narod brez domačih dušnih pastirjev?"

„Vodstvo Dijaškega doma se zaveda tega in si silno želi, da bi iz vrst fantov, ki študirajo v našem zavodu, prišli tudi številni in sveti duhovniki, ki bi ljubili svoje ljudstvo in se zanj žrtvovali. Mnogo fantov je poklicanih v duhovništvo. Pa se ne odzovejo vsi. Nekateri se ne čutijo zadosti pogumne, zadosti požrtvovalne za to veliko službo Bogu in ljudstvu. V Dijaškem domu jih navajamo k žrtvam in k odpovedi. A koliko jih k temu navajajo domači in okolica, v kateri žive? Kot sem prej rekel: tu je treba bolj kot strogosti doslednosti v vzgoji in v zahtevah do mladega človeka. Vsi, ki imamo opravka z mladimi, se moramo zavedati, da je delo z otrokom božja igra, ne pa igračkanje. Otrok je kot rastlina, ki poganja in se list za listom odpira in razvija. Vse je v otroka položeno. Otroku je treba pomagati, da iz sebe razvije vse, kar je vanj od Boga položeno. Naloga vzgojiteljev je, biti božji pomočnik, je božja igra z ljudmi. Če pa je delo z otrokom igračkanje (kot pri nekaterih starših vidimo), je lahko usodno in v škodo, morda za celo otrokovo življenje."

„Sedaj sva že veliko govorila. Ali smem vprašati še nekaj? Ali mislite, da bo mogoče Dijaške domove še kaj povečati, še kaj razviti?"

„Težko vam na to kaj odgovorim. Naša sredstva so tako skromna. Saj vidite, kako smo iz nič vse začeli in da je krog naših prijateljev in sotrudnikov še mnogo premajhen, kot bi bilo treba za tako veliko reč, kot je skrbeti za dobro versko, moralno in narodno vzgojo našega mladega rodu. Treba bi bilo zgraditi poseben dijaški dom za dekleta, ki hodijo v šole. Treba bi bilo prostornega dijaškega doma za fante, ki študirajo. Treba bi bilo slovenskega malega semenišča. Poskrbeti bi morali tudi za naše vajence in vajenke, da bi jim omogočili domače in varno zavetje v najodločilnejši dobi življenja."

Glavo apostola Andreja bodo vrnili

Potem ko bodo jeseni koncilski očetje poslednjič počastili dragoceno relikvijo, glavo apostola Andreja, ki jo hranijo v cerkvi sv. Petra, jo bodo vrnili pravoslavnemu metropolitu v Patrasu. Apostol je bil Jonov sin in brat sv. Petra. Kakor Peter je bil tudi on ribič v Kafarnaumu. Bil je učenec Janeza Krstnika. Ko je slednji pokazal svojim pristašem Odrešenika, je Andrej šel k njemu in mu pripeljal tudi brata Petra. Potem, ko je bil navzoč pri čudežnem ribolovu, ga je Kristus poklical k apostolatu, nakar je sledil vsem dogajanjem apostolskega zbora. Po Gospodovem vnebohodu se njegovo ime nič več ne pojavi v spisih novega zakona.

Antično krščansko izročilo navaja, da je bilo področje njegovega posebnega apostolskega dela Mala Azija, polotok Krim, južne obale Rusije in severno od današnjega Peloponeza. Po dolgem in plodovitem apostolatu, tako pripominja izročilo, je sv. Andrej dal z mučeniško smrtjo Kristusu svoje najvišje pričevanje.

Izročilo tudi navaja, da je bil križan v Patrasu na Peloponezu pod prokonzulom Egea. Apostol je umrl na križu po treh dneh v silnih bolečinah. Njegovi učenci so pokopali truplo v mestu, kjer je ostalo do leta 356. To leto ga je dal rimski cesar Konstancij prepeljati v Konstantinopel (Carigrad), naslednje leto pa so ga slovesno položili v veliko lepo baziliko svetih apostolov, ki so jo zgradili ob Bosporu. Kasneje so glavo svetnika prenesli v Patras, kjer je ostala več stoletij in bila predmet češčenja in romanja številnih vernikov.

Po padcu bizantinskega cesarstva je bila po srečnem naključju svetnikova glava prenešena v Rim. Dne 12. aprila 1462 je papež Pij II. v spremstvu odšel do Milvijskega mostu v Rimu, kjer je sprejel dragoceno relikvijo. Kip sv. Andreja, ki stoji nekaj metrov od mostu, še danes spominja na ta dogodek.

S slovesnim obredom so relikvijo nato prenesli naslednji dan v baziliko sv. Petra, kjer je kardinal Bessarione imel slavnostni govor, med katerim se je obrnil na apostola Petra, ki tu počiva in mu omenil prihod brata, ki da je prišel k njemu, da ostane nekaj časa pri njem.

Kardinal je nato izrazil papežu Piju II. hvaležnost sv. Andreja za sprejem, ki mu ga je priredil in njegovo željo, da bi se mogel nekega dne vrniti v domovino s še večjo častjo. Prav to se bo, kakor je napovedal papež Pavel VI., zgodilo letošnjo jesen.

R. R.

90-LETNICA RUDOLFA HOLZERJA

Dvorni svetnik profesor Rudolf Holzer, starosta avstrijske gledališke in glasbene kritike, pisatelj in dramatik, je slavil te dni 90-letnico svojega rojstva. Holzer je častni predsednik dunajske „Concordie", častni član PEN-kluba in bivši docent na gledališko-znanstvenem zavodu. Spada med prve ustanovne člane salzburških Slavnostnih iger in je ustanovil prvi Slavnostni tiskovni urad.

Letno poročilo Državne realne gimnazije in gimnazije za Slovence

Navada je, da izdajajo srednje šole vsako leto ob zaključku šolskega leta tudi svoj obračun dela v obliki letnega poročila.

Tako je tudi naša slovenska gimnazija letos izdala kot običajno svoje Letno poročilo. Letos je ovitek nov, ki ga je s slikami opremil arhitekt Oswald. Letno poročilo za leto 1963-64 obsega 68 strani.

Ob listanju tega poročila najdemo že v začetku rubriko profesorski zbor v šolskem letu 1963-64. Ta nam pokaže točno število: 21 učnih moči na šoli. Učencev je bilo v minulem letu 322, od tega 205 dijakov in 117 dijakinj.

Šolarji so bili porazdeljeni v 12 razredih, od katerih so imeli 1., 3., 4. in 5. razred paralelke.

Največ dijakov je stanovalo v dijaških domovih, in sicer: 230. Domov se jih je vozilo: 64. V Celovcu pa jih je stanovalo: 29.

Letos je opravilo maturo z uspehom 20 dijakov in dijakinj.

Omembe vredno je, da je pri 2. maturi prvič predsedoval nadzornik za slovensko gimnazijo in za pouk slovenščine na ostalih srednjih šolah, prof. dr. Valentin Inzko.

Na strani 21 najdemo nekaj o šolskem zakonu 1962. Naj zapišemo nekaj misli iz tega zakona. Novi šolski zakon prinaša prvo bistveno spremembo s tem, da predpisuje 9-letno šolsko obveznost. Prvi del obsega 4-letno nižjo ljudsko šolo; drugi del šolske obveznosti obsega višjo ljudsko šolo (4 leta) ali pa glavno šolo. To je obvezna šolska doba, ki se zaključi s politehničnim letom.

Bivše srednje šole: gimnazija, realna gimnazija in realka, pa so dobile z novim šolskim zakonom naslov „Splošno izobraževalna šola" in predstavljajo po novem zakonu samo še dva tipa, in sicer gimnazijo in realno gimnazijo.

Tudi naša šola je dobila z odlokom prosvetnega ministra z dne 20. februarja 1964 nov naslov: Državna gimnazija za Slovence.

Med šolskim letom so dijaki obiskali celo vrsto predstav v kinu in gledališču. Zavod je imel tudi več proslav. Poleg tega so imeli učitelji več zborovanj in posvetovanj ter tečajev.

Na 25. strani beremo lepo poročilo o akademiji slovenske gimnazije, ki pomeni za ta zavod tradicionalni šolski praznik. Številno poslušavstvo, ki je napolnilo veliko dvorano Delavske zbornice do zadnjega kotička, je lahko videlo in slišalo, kaj zmorejo naši nadobudni dijaki in njihovi profesorji.

Letno poročilo prinaša tudi članek o skupnem koncertu celovških gimnazij, na katerem je prvič nastopil tudi mešani zbor slovenske gimnazije z velikim uspehom.

Ob listanju knjižice naletimo na poročila o: „Dijaški knjižnici"; „Naš 7. razred na Dunaju"; „26. oktober — dan avstrijske zastave". Zanimiv je sestavek „Nevsakdanja sreča" in pa „Naše maturitetno potovanje leta 1963". Lepa sta sestavka o „Ksaverju Meško" in „Williamu Shakespearu". V letnem poročilu je še govora o znanem koroškem šolniku, jezikoslovcu, slovstvenem zgodovinarju in narodopiscu, prof. Janezu Scheiniggu in pa članek „Odmevi izpod Svinje planine", ki piše o lovu za narodnim blagom — narodnimi pesmimi.

To bi bilo v glavnem vse, kar nam nudi „Letno poročilo" tega zavoda. Iz vsebine knjižice razberemo lahko, kako pisano je šolsko življenje, dejanje in nehanje na tej šoli.

Lahko smo ponosni na ta naš vzgojni zavod, ki mu ni para v deželi Koroški!

Pri nas na Koroškem

Naši lurški romarji so se vrnili

Prejšnjo nedeljo navsezgodaj so se vrnili nazaj na Koroško naši rojaki, ki so prejšnji teden poromali z drugimi Slovenci s Tržaškega, Goriškega in iz zapadne Evrope k Mariji v Lurd na Francoskem. Okrog 150 se jih je iz naših župnij udeležilo tega drugega velikega slovenskega romanja po vojni na kraj Marijinih prikazovanj. Romarji so bili precej utrujeni, saj je pot tja do Pirenejev dolga. Toda vsak je bil srečen, da je mogel počastiti Marijo na njenem izvoljenem kraju. Vesel pa je bil tudi, da je bil v tako veliki družbi Slovencev z vseh strani. Mogočno je donela te dni po velikem prostoru pri lurški votlini in pred baziliko slovenska Marijina pesem. Naš človek je iz vsega srca častil svojo nebeško Mater, jo častil v svojem domačem jeziku in zdelo se je, kot da je Lurd naš domači kraj.

O tem romanju je pisal tudi lurški dnevnik „Eclair-Pyrénées".V dolgem članku je predstavil lurški javnosti in številnim romarjem iz vseh krajev sveta naše ljudstvo in našo preteklost. Piše, da je bilo prvo tako veliko romanje — saj je bilo v Lurdu te dni nad 800 Slovencev — leta 1958, prav tako sredi julija. Tedaj ga je vodil nepozabni naš škof dr. Gregorij Rožman, naš rojak iz Šmihela, ljubljanski škof in veliki misijonar med slovenskimi izseljenci po svetu. Leto kasneje — 1959 — je v Združenih državah odšel k Bogu po plačilo.

Članek popisuje nato, da je mnogo Slovencev na Koroškem in v Italiji (okoli Trsta, Gorice in Vidma), pa tudi v Franciji sami, kjer jih cenijo na 20.000. V Franciji imajo 5 od Cerkve priznanih nacionalnih župnij in posebnega duhovnika kot direktorja za slovensko dušno pastirstvo. Potem govori o svetniškem škofu Slomšku, ki je deloval med bogoslovci v Celovcu, pozneje pa kot mariborski škof. Omenja tudi, kako je delovanje raznih drugih škofov med slovenskim ljudstvom v teku zgodovine utrjevalo pravo vero in kako tudi danes, sredi viharnih dni moderne dobe, slovensko ljudstvo stoji združeno s svojimi dušnimi pastirji na braniku vere, čeprav se noče zaradi tega odreči svojim posebnostim, ki jim jih je Bog dal.

Isti list je pokazal svojo prijaznost do Slovencev tudi na ta način, da je skoraj celo prvo stran posvetil našim romarjem. V velikih črkah čez vso stran je dal napis „Slovensko romanje". Nato je objavil sliko romarske zastave, ki ima na eni strani podobo Matere božje, na drugi strani pa podobo sv. bratov Cirila in Metoda. Zastava je bila izdelana po načrtih slikarja Toneta Kralja. Je torej prava umetnina. Poleg dveh drugih pogledov na zbrano množico slovenskega ljudstva v Lurdu pred baziliko in pred votlino je v slovenskem jeziku molitev našega ljudstva pred lurško Gospo. Seveda francoska tiskarna ni imela naših črk s strešico oz. kljukico nad c, s, z. A se kljub temu članek lepo bere. „Iz vseh krajev smo prihiteli: iz Trsta, Gorice ter Slovenci iz Korotana, izseljenci iz Pariza, iz rudnikov v severni Franciji in tovarn v Stuttgartu. Prihiteli smo k svoji Materi Mariji. V duhu so z nami vsi rojaki. S sabo smo prinesli zahvalo, tegobe, molitve, bremena in grehe slovenskih fara, trpljenje, krivice in upe slovenskega naroda . . ." Tako pravi članek in se v imenu romarjev pogovarja z Marijo na svetem kraju. Potem je pa v časopisu čez celo stran velikanska slika vseh naših romarjev. Sem in tja kakšnega le spoznaš. Med duhovniki opazimo č. g. Čretnika iz Pariza, dr. Polanca, ki je vodil naše romarje, nekaj šolskih sester, slovenske skavte iz Trsta. Drugače pa vidiš glavo pri glavi in se čudiš, kako je mogel lurški fotograf vso to ogromno množico ujeti v svoj aparat in vse tako razpostaviti, da je ta fotografija ena najlepših in najdragocenejših spominov na to nepozabno lepo romanje.

DJEKŠE

(Še enkrat: g. Ignacij Muri — zlatomašnik)

V nedeljo, 19. 7., smo obhajali farani iz Djekš dogodek, kakršnega naša fara prej še ni bila doživela: zlato mašo.

Bil je tudi krasen dan. Bili smo zbrani v veliki množici, v lepi slogi in vsi židane in zlate volje pred župniščem, ko so stopili jubilant v spremstvu prečastitih gospodov proštov Benetka in Trabesingerja, dekana Kandutha ter župnikov Laura in Czermaka pred lepo okrašen slavolok z napisom „Zlatomašnik, bod' pozdravljen!" in „Seelenhirte, sei gegrüßt!"

Šolska mladina je živahno zapela „Dan veseli je napočil". Deček in deklica sta nato deklamirala pesem „Zum 50. Priesterjubiläum". Šopek belih nageljnov z zlato številko 50 je bil izraz zahvale in spoštovanja.

Potem je stopil gospod župan J. Lessiak v imenu zbranega občinskega zbora pred jubilanta. Zahvalil se mu je za vse požrtvovalno delo v občini. Obenem mu je čestital k 73. rojstnemu dnevu ter želel zdravje in uspeha za nadaljnje delo. Sledili so kratki govori svetnikov farnega odbora, ki so vsi izrazili hvaležnost faranov, ter želje, da bi č. g. župnika Bog še dolgo med nami ohranil zdravega.

Željam se je v svojem nagovoru pridružil tudi šolski upravitelj v obeh deželnih jezikih ter naglasil važnost tako vestno izvrševanega dela gospoda jubilanta za mladino v šoli. „Če bi drugega nič ne storili, kakor samo enega človeka na pravi poti obdržali, ste vse storili," so izzvenele besede.

Zbor šolarjev in dve deklici so nato izmenoma deklamirali pesem, ki jo smemo našemu dobremu dušnemu pastirju zlatomašniku tukaj še enkrat pokloniti:

ZLATOMAŠNIKU

V cvetju rožnem, v mladih dneh
Vas vabil Kristus je:
Pojdi Ti za mano,
vinógrad božji kliče Te!

Šli veseli ste za Njim,
mi za Vami smo hodili —,
potrtim, lačnim kelih sreče ste,
dostikrat pa križ ste naš nosili!

Detetu
krščansko ste dali Vi imé,
ko še v zibelki nebogljéno
spalo je.

Deklici in fantu
ste odprli vere raj —
s prvim obhajilom
dali ste življenja maj!

Ženinom, nevestam
Vi moč ste izprosili,
da k prstanom bi zlatim
ljubezni — zveste — še dobili.

Kadar zvon veselo je naznanjal,
da greste pred oltar,
vedno z Vami smo molili
za sonce, za življenja dar.

Če pa zvon je žalostno zapel —
vse črno, obupno je biló:
Vi ste pokazáli,
kje sonce je, kje nebó!

V cvetju rožnem, v zlatih dneh
Vas pozdravljamo zdaj vsi:
Bog Vam vse poplačaj,
kar ne moremo, ne vemo mi!

Šopka svežih rožic iz domačega vrta sta bila odmev teh besedi.

Cerkveni zbor pa je ubrano intoniral „Zlatomašnik, bod' pozdravljen!"

Kakor ovčice za pastirjem smo se potem podali v dolgem sprevodu skozi okrašena vrata starodavnega zidu pokopališča v lepo okrašeno cerkev. Tudi vaški gasilci so nastopili, da bi izkazali župniku zlatomašniku svoje spoštovanje.

Zlata maša je slovesno zadonela, se dvignila iz src jubilanta in vernikov na oltar božji.

Gospod dekan je prebral pismo prevzvišenega škofa gospodu jubilantu: „Povsod, kamor ste bili poslani (od 1914 do 1923: kaplan v Guštanju, na Jezerskem, v Pliberku, Borovljah; administrator v Ločah; provizor v Bilčovsu in na Gorenčah, od 1923 do 1945 zaslužen župnik na Gorenčah, od 1945 naprej — že skoro 20 let — župnik na Djekšah) — povsod ste z marljivostjo, gorečnostjo, po Vaših najboljših močeh izvrševali dušnopastirsko službo."

Gospod dekan je dodal še čestitke v svojem in v imenu duhovščine dekanije našemu še jako čilemu in zdravemu jubilantu.

Gospod prošt Trabesinger je imel slavnostno pridigo. Predočil nam je v blagoglasnih besedah mlada leta zlatomašnika v družini, poklic za duhovnika, prikazal veliko milost in važnost duhovnikovega dela. Omenil je dalje, koliko razočaranj pride nad človeka, ki jih mora premagati le ob mislih na trpljenje Velikega duhovnika.

Namignil je, da imamo letos zlato mašo, drugo leto mogoče že primicijo duhovnika domačina, naslednje leto pa biserno mašo gospoda prošta Benetka, dolgoletnega našega župnika.

Ob asistenci g. dekana, sosednega g. župnika ter študenta teologa, ob blagozvočnem petju zbora so darovali naš gospod župnik zahvalno zlato mašo, ki je mogočno izzvenela v „Hvala večnemu Bogu".

Pri Gočmarju je bila pripravljena slavnostna pojedina. Visoka duhovščina, zastopniki javnega življenja in cerkvenega odbora ter pevci so v veselem kramljanju, šali in petju obnovili in utrdili skupnost, složnost med župnikom zlatomašnikom in farani.

Vam, zlatomašnik, pa kličemo: Še na mnoga leta — med nami!

ŠT. LENART PRI SEDMIH STUDENCIH

(Redek dogodek)

V soboto, dne 20. junija, smo polagali temeljni kamen novi šoli. Stara šola je odslužila, ne odgovarja več sedanjim potrebam. Pred 150 leti se je začel pouk v tedanjem župnišču, sedanji šoli. Šola je morala parkrat menjati poslopje, bila je pri Jurču, pri Majcgerju, pri Štumfiču, dokler ni občina kupila župnišče in ga predelala v šolo. Cerkev je kupila kmetsko posestvo pri Čodru.

Leta 1884 je bilo 222 učencev in trije učitelji. 1927 pa je dobila šola s povečavo poslopja še prostora za tri razrede. Že leta 1962 je sklenil občinski odbor, da nobenega groša ne vtakne več v popravo stare šole, ampak da hoče postaviti novo moderno šolo. Šola pa bo stala na nekdanjem župnijskem travniku.

Ker hoče stavbeni mojster g. Fertala iz Podkloštra še do jeseni spraviti stavbo pod streho, so z delom začeli že dva tedna prej. Delo pridno napreduje. Betonske stene pod zemljo že stojijo.

Pri polaganju temeljnega kamna sta govorila podkloštrski župan in deželni glavar g. Ferdinand Wedenig. Prisotne pa je bilo precej gospode iz Beljaka, šolski nadzornik, okrajni glavar in drugi. In ker je naš okoliš raztrgan v tri občine, morajo prispevati Podklošter, Bekštajn in Beljak sorazmerno prispevke po številu otrok.

PODKRAJ

V nedeljo, 5. julija, smo imeli žegnanje v Št. Juriju. Bilo je mnogo dobre volje in veselja. Že pregovor pravi: „Za veseljem pride zmerom žalost."

Dopoldan po cerkvenih obredih je bilo že vse pripravljeno v hladni senci za odpočitek. Poskrbljeno je bilo tudi z jedačo in pijačo. Tudi izurjeni godci so bili dobrodošli, ki so nam marsikatero luštno zaigrali.

Med vsem tem živžavom je bil navzoč tudi mladi Kanauf Franc. Bil je mirnega značaja in daleč naokrog znan in priljubljen človek.

Preden se je stemnilo, je začelo deževati. Ljudje so kar trumoma drveli na svoje domove. Tudi Franc Kanauf se je napotil proti domu s svojim motornim kolesom. Z njim se je peljala tudi njegova soseda.

Bog mu je skrajšal pot. Preden je prestopil domača tla, ga je poklical k sebi. Ravno ob Kanaufovi meji stoji mlada, košata lipa, Cesta je bila mokra in spolzka, zato je motorno kolo spodrsnilo in namerilo naravnost v lipo. Zadobil je smrtni udarec, tako da je čez par minut umrl.

Soseda je bila pa samo lahko poškodovana. Starši so na pokojnega dali prepisati posestvo dva dni poprej, tako da je mladi Kanauf bil samo dva dni samostojen gospodar.

V sredo, 8. julija, smo ga spremljali v zelo velikem številu k večnemu počitku na libuško pokopališče. Doma je zapustil bolno mater in bolnega očeta. Sedaj bo pa brat nadaljeval z gospodarjenjem in upajmo, da bo tudi on tako zvest svojemu domu, kot je bil rajni France.

Staršem, bratu in sestram ter vsem sorodnikom izrekamo vsi vaščani iskreno sožalje.

BLAČE ob ZILJI

(Nesreča)

Žalostno se je oglasila v nedeljo popoldne sirena. Klicala je na pomoč požarnike. V Zilji, tam nekje pri mostu, se je utopil triindvajsetletni Johan Kröpfl, po poklicu vodni inštalater. Nesreča je hotela, da ga tudi niso mogli takoj najti. Ko so ga čez par ur potegnili iz vode, mu tudi pričujoči zdravnik ni mogel več pomagati. Bil je mrtev.

Pokojni je bil pošten in zelo delaven fant. Spoštovali so ga tovariši, sovaščani in tudi v daljnem Šmohorju. Imel je lep pogrebni sprevod ob zelo veliki udeležbi. Za njim žalujejo posebno mati vdova, štirje bratje in ena sestra. Nagle in neprevidene smrti reši nas, o Gospod!

PLIBERK

(Kako bo organiziran letni „jarmak")

Dne 17. 7. je zasedal obč. pododbor za sejme in se bavil z organizacijo letnega sejma na travniku. Sklenili so, da se sejem začne z načepenjem sodčka piva že v soboto popoldne, 5. septembra, ob 15. uri. Potem se bo po malem pilo do 20.30, ko bo zagorel bengalični ogenj. To bo oskrbela tvrdka Liebenwein iz Št. Vida ob Glini za 4000.— šil. Pri zažiganju te vnetljive snovi je treba velike pazljivosti in morajo biti gasilci v pripravljenosti. Za slučaj škode je treba ognjemet posebej zavarovati pri zavarovalnici.

Za dodelitev stojnic in drugih prostorov je pristojen sejmski mojster, ki je tokrat spet Hanzi Miklavč, obč. tajnik v Pliberku. Za svoj trud bo dobil odškodnino 10 odstotkov vseh sejmskih dohodkov. Na sejmišču je treba popraviti drogove električnega voda in postaviti zasilna stranišča. Župan je predlagal, da bi pozneje napravili s pristankom lastnika sejmskega travnika stalna higijenična stranišča s tekočo vodo. Tudi bi bilo umestno do glavnih komedijantov napraviti trdo asfaltirano cesto, ker komedijantje ob deževnem vremenu svojih težkih tovorov po travniku skoraj ven ne dobijo.

Za uravnavanje prometa bodo okrepili orožništvo, kar pa mora občina (okoli tri tisoč šil.) posebej plačati. Za shranjevanje koles in motorjev je določen sadovnjak pri gasilnem domu, ki je z ene strani omejen z vodo, z druge strani pa z visokim plotom.

Vabili bodo na sejem s pisanimi plakati, ki bodo po 15. avgustu poslani vsem obč. uradom v deželi. Prevoznike piva iz Sorgendorfa bodo naprosili, da obesijo plakat v vsako gostilno, kamor pridejo s pivom.

Tako imenovano freiungo (Freyung) bo okrasila uslužbenka občine gdč. Lutnikova in jo postavila na Glavni trg pred steber sv. Rozalije. Predlagali so tudi, da naj freiungo postavijo na višji podstavek, da bo bolj vidna.Ob 13.30 v nedeljo se bo zbral sprevod na igrišču glavne in ljudske šole in po stari šegi nesel freiungo preko Kolodvorske ceste v Poštno ulico na Glavni trg in potem na sejmski travnik. Konjenika v oklepu bodo spremljali 4 paži v srednjeveških oblačilih in pa libuška godba na pihala v nošah. Lastnik sejmskega travnika

---

OPOZORILO NAROČNIKOM

Polovica leta je za nami! Veliko naročnikov je že plačalo naročnino do konca leta 1964, mnogi le za prvo polletje, nekateri pa so zaostali s plačilom.

Vsem vestnim plačnikom se zahvaljujemo za njihovo točno plačevanje, ker nam s tem omogočajo redno izdajanje lista. Prosimo pa vse one, ki še niso plačali naročnine, da to sedaj storé!

Vsem naročnikom v Avstriji prilagamo poštne položnice (Erlagscheine), da z njimi plačajo naročnino do konca tega leta 1964.

Kdor je naročnino že plačal, pa bi kljub temu prejel položnico, zanj ta opomin ne velja, ampak se mu ob tej priliki zahvaljujemo za redno plačevanje. Položnico pa lahko porabite s tem, da pošljete kak dar za tiskovni sklad Našega tednika - Kronike.

Uprava lista „Naš tednik - Kronika"

Pri nas na Koroškem

g. Kurath pa bo že ob 11. uri dobil od sejmskega odbora starodavno odškodnino za uporabo travnika, prinesli mu jo bodo v rdeči žametni vrečici. Notri bodo denarji v najnižji vrednosti, torej groši in po en ščepec popra, cimeta in muškata.

Za sejem se je do zdaj prijavilo le malo gostilničarjev, samo pet. Vendar so ute teh vedno večje. Največja je uta gostilničarja Schwarzelna, ki jo imajo v najemu libuški godci. Drugi po velikosti je Pužejev Hanzej, nato Breznik, Metnic in Stöckl. Pravico do točenja na travniku imajo samo gostilničarji iz mesta. Dne 24. julija je sejmski odbor zasedal še skupno z gostilničarji in obravnaval še ostala nerešena vprašanja. Drugo bodo že vse uredili. Samo eno ni v človeških rokah: vreme. Od tega pa je uspeh sejma močno odvisen. Menda bo sv. Peter ja pogledal na Pliberk, dal lepo, vroče vreme, da bodo sejmarji dobro kupčijo naredili.

Pridite in poglejte.

ŠMIKLAVŽ ob DRAVI

(Smrt Köflerjeve matere)

Kako resničen je naš pregovor, ki pravi, da smrt stare ljudi kosi, mlade pa strelja. Komaj je minulo 10 dni, odkar smo pokopali Löschnig Marijo, znano Klocarjevo mamo, že nam je oznanil mrtvaški zvon, da je umrla 17. julija žena — Brešan Neža, pd. Köflerjeva mati v Vognjem polju. Tudi rajna Köflerjeva mati so dočakali visoko starost skoro 79 let. Doma so bili pri Sabahu v Vognjem polju. Na kmetih so morali včasih ljudje še veliko več trpeti kakor pa dandanes. Pred 60 ali 50 leti na kmetih še niso imeli modernih strojev kakor jih imamo danes že skoro za vsako kmečko delo. Posebno ob košnji, žetvi in mlačvi, ob neznosni poletni vročini je bilo delo kar nevzdržno. Morali so delati od ranega jutra do poznega večera. Kdo je poznal tedaj devet ali celo osemurni delavni dan? In kakšne so bile plače za tako nadčloveško delo? In če je kdo zbolel? Kako težko je bilo, ko še ni bilo socialne zaščite in zdravnika si moral sam plačati. Kdo je vedel za kakšno organizirano bolniško zaščito. Hvala Bogu, da je bilo tedaj še dosti dobrih krščanskih gospodarjev in gospodinj, ki so se brigali za svoje posle tudi v času bolezni in onemoglosti. Ti posli so bili kar nekako včlenjeni v domačo družino. Imeli so radi svoje gospodarje in so tudi vestno vršili svoje posle, ker so se ravnali pri vsem svojem delu po božjih in cerkvenih zapovedih.

Tudi rajna Köflerjeva mati so morali okusiti tedaj vse trdote kmečkega dela in življenja. L. 1931 so se poročili z Brešanom Blažem doma iz Slovenjega Gradca na Štajerskem. Ker sta bila oba pridna in podjetna, sta vzela na Novem Brdu v najem mlin, ki je bil last Pečnika iz Pečnice. Čeprav nista bila več mlada, sta se z veseljem lotila dela v novem poklicu. Nad 36 let sta prebila v Pečnikovem mlinu. Med tem je pa sin Franc, uslužben pri državni železnici v Beljaku, zgradil ob podpori svoje pridne žene Neže v Vognjem polju lepo hišo. Oba že v visokih letih, bolehna in nesposobna za delo, sta se z Novega Brda preselila k sinu in snahi v Vognje polje. Staremu možu pa ni bilo usojeno, da bi mogel uživati svoj zasluženi pokoj. Pred dobrimi dvemi leti mu je nemila smrt pretrgala nit življenja. Uboga Köflerjeva mati so se čutili sedaj še bolj osamljeno in zapuščeno. Temu križu se je zdaj pridružil še nov križ. Pojavila se je zahrbtna bolezen raka, za katero so rajna mati gotovo že več let bolehali in jim je 17. julija t. l. ugrabila življenje.

Ob tej priliki je treba poudariti — kar se danes ne najde po vseh družinah, — da sta se sin Franc in snaha Neža zelo trudila, da bi težko bolni materi olajšala zadnja leta življenja, zlasti še zadnje dneve, ko je bolnica bila priklenjena na bolniško postelj in si sama ni mogla nič več pomagati.

Previdena s svetimi zakramenti za umirajoče, je v petek, 17. julija zatisnila svoje trudne oči.

Blago mater smo v nedeljo, 19. julija, ob 15. uri, ob obilni udeležbi domačinov in letoviščarjev položili na farnem pokopališču v družinski grob.

Rajna mati so vzeli s sabo v večnost mnogo dobrih del. Bog ve, koliko so premolili zase, za svojo družino, za faro, za dobre duhovnike, za kat. misijone in spreobrnjenje grešnikov in to še posebno v zadnjih letih, ko niso mogli več delati. Dokler so mogli, so še brali svojo „Nedeljo“, od katere se niso mogli ločiti prej, dokler je niso do konca prebrali.

Za vse molitve, žrtve in dobra dela se jim prisrčno zahvaljujemo. Žalujočemu sinu Francu in njegovi ženi Neži kakor tudi vsem svojcem pa izražamo globoko sožalje.

PLIBERK

(Občinska seja)

Letos smo imeli že več občinskih sej. Včasih vsak teden. Seje so javne. Ljudje jih pridejo radi poslušat. Dne 20. 7. zvečer je bilo na sporedu zopet 13 točk. Kot prva točka je bilo posvetovanje o ustanovitvi gimnazije o naravnih vedah v Velikovcu in prevzem stroškov zanjo prvih devet let. Domnevajo, da bodo redki dijaki iz pliberške okolice, ki bodo velikovško gimnazijo obiskovali. Za Pliberk je bolj primerna železniška zveza v Celovec in zdaj po zgraditvi podjunske železnice tudi v Št. Pavel. Po ustanovitvi gimnazije v Wolfsbergu bo šentpavelska gimnazija razbremenjena in bo gotovo sprejemala zunanje šolarje. Iz Pliberka se tja pripeljemo že v 20 minutah, dočim vozi omnibus v Velikovec celo uro. Zato je občinski odbor soglasno sklenil, da bo prispeval k stroškom nove gimnazije le po številu dijakov, ki bodo tam študirali, ne pa povprečno kot to Velikovčani želijo.

Druga točka je bila že tretjič na dnevnem redu seje: Določitev delegata v komisijo za zemljiški promet. Ker socialisti nimajo kmetov v občinskem odboru, so to mesto ponudili Slovencem, pridržali pa so si namestnika. Ker je bil predlog vedno skupen, pri prvih dveh sejah ni prišlo do veljavnega sklepa. Šele sedaj, ko je bil namestnik ločen od delegata, so mogli volitev izvesti. Občino bo v komisiji zastopal g. Domej iz Rinkol, namestnik pa bo kmet Tomaž Enzi, pd. Pečnik v Belšaku. Za Domeja so glasovali vsi odborniki, za Enzija pa samo socialisti in dva Slovenca, dočim se tretji ni upal nasprotni strani zameriti.

Sledile so točke o koncesijah za gostilne. Gostilno želijo Štefan Maček iz Pliberka, Marija Kos iz Borovja, espresso pa Ida Štefic iz Pliberka. Pliberški gostilničarji so že med tednom zborovali, sklenili resolucijo, da nobene nove gostilne več, ker je že itak 10 gostiln v mestu in pride samo 100 prebivalcev na eno gostilno. Vendar to ni nič vplivalo na obč. odbornike. Na predlog dr. Thurna so vsem prosilcem dovolili otvoritev gostinskih obratov z ozirom na turizem. Na dnevnem redu je bila zadeva Bromana Jožefa iz Šmarjete in pa restavracija na pliberškem mestnem kolodvoru in so tudi obe pozitivno rešili. Mnenja so bili, naj se gostilničarji skusijo v eksistenčnem boju. Kdor se bo obnesel, bo ostal, drugi bodo morali tako nehati.

Marija Wrölich je pri regulaciji bistriškega potoka izgubila precej zemlje in tudi cel vrt. Zato prosi, da bi ji občina v naturaliji popravila škodo.

Oddale so se dobave premoga in koksa za šole in uradno poslopje. Dobavo dobi trgovec Ferra, ki je cenejši kot drugi ponudniki. Tudi drva od pd. Pečnika v Belšaku bo šolam vozil najcenejši prevoznik g. Suppanz iz Bistrice za 22.— šilingov meter, dočim so drugi zahtevali 45.— in 30.— šilingov.

Pri slučajnostih je kar deževalo različnih predlogov oziroma vprašanj in župan je moral odgovarjati. Mnoge stvari bodo prišle na prihodnji seji na dnevni red, druge so pa povoljno rešili.

Poročati moramo tudi, da je na predzadnji seji občinski odbor sklenil asfaltirati občinski cesti v Vogrče in Rinkole. Ker lastnih sredstev ni, so najeli 1 milijon šilingov posojila na 10 let po 7 in pol odst. obresti in tako omogočili gradnjo. Delo je dobila firma Stuag iz Velikovca kot najcenejša. Do letnega „jarmaka“ bosta obe cesti že gotovi.

ŠMIHEL pri PLIBERKU

(Huda nesreča na Peci)

Na dan sv. Ane je na Peci vsako leto veliko mladine. Plezalcev, ki so izkušeni in tudi takšnih, ki hodijo raje po ravni poti. Tudi letos jih je bilo precej, ki so naskočili Peco. Med njimi tudi polir Čebul Valentin, pd. Pšovnikov Foltej iz Šmihela pri Pliberku. Prišel je že zgodaj zjutraj na vrh in bil dobre volje, ter se zabaval z nami. Okrog devetih je vstal in rekel, da bo šel že zdaj do „štpiha“, to je studenca, ki izvira malo pod vrhom, da ne bo imel več tako daleč do Krautove koče, kjer bo popoldne maša. Čez nekaj časa je prihitel neki fant in povedal, da je Foltej strmoglavil v prepad.

Razburjeni smo hiteli tja, od koder je strmoglavil, Ko smo prišli na kraj nesreče, ga zagledamo, kako ravno poskuša vstati, a se le zvali naprej. Hitro smo začeli nekateri plezati navzdol k njemu. Prva sta bila pri njem njegova bratranca Stanko in France Trap iz Dvora. Jaz in še neki drug fant pa sva plezala tik ob tisti drči, po kateri se je skotalil v nižino. Rabila sva precej časa, ker sva morala paziti, da nisva kotalila kamenja, ker je ležal Foltej ravno na sredi proda. Ko prilezem do njega, ga skoraj nisem spoznal. Obraz je imel čisto krvav, na desni roki dva odprta zloma in kri mu je tekla iz mnogih ran, ki jih je dobil pri padcu. Kotalil se je kakšnih 300 metrov po skalah in pesku navzdol. Poskušali smo preprečiti krvavitev na glavi s papirnatimi robčki in obližem (levkoplastom), ki sem ga imel s seboj. Medtem smo klicali na pomoč. Poslali smo enega izmed tovarišev v kočo po pomoč. Naproti mu je prišel graničar, ki je takoj po radiu (oddajniku, ki ga je nosil v nahrbtniku) klical rešilni avto in zdravnika. Po dolgem času, ki se nam je zdel cela večnost, je prišel pliberški živinozdravnik dr. Mory in ponesrečenca provizorično obvezal.

V bližini sta našla dva fanta lestev, ki smo jo pokrili z borovimi vejami in koci. Sedaj smo položili nanjo težko ranjenega Folteja, in ga nesli po strmini navzdol, kjer pa smo se bolj peljali in drsali kot hodili, in končno prispeli do Križne koče. Do tu sta nam prišla naproti bistriški župan Woschank, ki je takoj poprijel in pomagal nositi, in Kraut (posestnik Sedmih koč), ki je šel po pomoč. Od tu pa spet po strmem bregu do Sedmih koč. Nosili smo ga po kozjih stezah, kjer sam komaj hodiš.

Ko smo prišli do koče, se je tam nabralo že veliko ljudi in tudi orožniki so bili že tam.

Resnici na ljubo pa moramo pribiti, da ranjenega Folteja niso nosili orožniki in cariniki — kakor je radio napačno poročal —, marveč domači fantje.

Rešilnega avta še ni bilo, ker je zavozil na napačno pot, tako da je g. Kraut s svojim avtom odpeljal Folteja do rešilnega avta, ki ga je takoj odpeljal v bolnišnico.

Močno utrujeni smo se malo odpočili in pokrepčali in šli spet čez vrh v Veški stan, kjer smo imeli še spravljene naše stvari.

Iz bolnice smo zvedeli, da je Foltej še zelo slab.

Želimu mu, da bi kmalu spet ozdravel in da bi ne imel prehudih poškodb, ki bi ga ovirale pri delu. P. R.

ZA GOSPODARJE:

Pozor pri škropljenju s strupi

Zaščita kmetijskih pridelkov je danes žal tako urejena, da moramo v zelo mnogih slučajih škropiti z izrazito strupenimi škropivi. Strupena so škropiva, kjer je primešan svinčeni arzenat in arzenati sploh, sredstva na podlagi fosforovih esterov, kot carposan 50, toxfid, rogor, tetrafid in še mnogo drugih. Vsa sredstva, ki imajo na svojem ovoju mrtvaško glavo, so strupena in pri uporabi takih škropiv moramo biti skrajno pazljivi, in sicer:

Ko kupimo tako strupeno sredstvo, prosimo prodajalca, naj ga zavije. Pri prenašanju naj tak zavoj ne pride neposredno v dotiko z jestvinami, čeprav tudi samo s krompirjem in sadjem, še manj s kruhom in podobnimi. Do uporabe shranimo doma zavoj na takem mestu, kamor ne morejo priti otroci.

Pri pripravi strupenega škropiva moramo uporabiti tako posodo, ki ne služi v nobene druge namene. Za mešanje naj služijo lesena mešala, katera potem takoj vržemo v ogenj. — Pred pripravljanjem si zavarujemo obraz, posebno pa oči z očali, na roke pa nadenemo primerne rokavice. — Škropivo pripravljamo v zatišju in ne na prepihu. Vedno premešamo kupljeno sredstvo najprej z malo vode, potem pa med neprestanim mešanjem prilivamo vode, dokler ni dosežena predpisana količina. Pri mešanju ne sme tekočina pljunkati. — S strupenimi raztopinami smemo škropiti samo v tihem vremenu.

Po končanem škropljenju s strupi moramo najprej temeljito oprati vse škropilno orodje in posodo, nato si umiti roke z rokavicami na njih, potem sleči rokavice in si umiti roke z vodo in milom. Oprati si moramo tudi tiste dele obleke, ki bi se zmočili s škropivom. — Končno moramo posodo in škropilno orodje shraniti v primernem prostoru, kjer se bo osušilo in kamor otroci ne smejo imeti dostopa.

Pazljivosti pa ni nikdar dovolj in zato si moramo zapomniti, katero zdravilo je učinkovito v slučaju, da bi se kdo zastrupil s škropivom. Dotično zdravilo je navedeno na originalnem ovitku, v katerem smo kupili škropivno sredstvo.

Kdaj točimo manin med?

Med in gozdno mano nabirajo čebele po cvetju in vendar se razlikujeta po mnogih lastnostih. Tudi pri točenju se moramo ravnati pri gozdnem medu po drugih merilih.

Čebele nabirajo sladke snovi v nekaterih žlezah, medovnikih rastlin ter mano, ki nastaja s posredovanjem ušic. Snovi, ki jih čebele nabirajo in predelavajo v med, se nahajajo v sitastih cevkah sitkah, po katerih se pretakajo po rastlini hranljive snovi. Sok, ki se pretaka po sitkah, je prozorna tekočina, ki ima 5—30 odstotkov sladkorja in malenkost dušičnih snovi.

Nektar in manin med sta torej iz iste surovine, t. j. rastlinskega soka. Vendar ju čebele nabirajo različno gostega. Nektar je vodenast, mana gostejša. Nekatere vrste hrušk in jablan imajo v nektarju n. pr. tudi manj kot 10 odstotkov sladkorja, več ga ima n. pr. ajda, kadulja, največ pa robinija, ki ima v nektarju 55 odstotkov sladkorja. Nektar deloma zgostijo panjske čebele v mednih želodčkih, potem ko so ga prevzele od nabiralk. Govorimo o zorenju medu. Pri tem vodenasti nektar zgublja odvečno vodo, sladkor se spreminja v svoje preprostejše oblike, grozdni in sadni sladkor, med dobiva zdravilne snovi, ki mu jih čebele dodajajo pri predelavi. Sestavni del zorenja je tudi izparevanje vode iz celic. Ko je vodenasti nektar primerno zgoščen, čebele pokrijejo celice satja. Velja pravilo, da odvzamemo med takrat, ko je gornja tretjina satja pokrita. Da je n. pr. akacijev, kaduljin, travniški med zrel, preizkusimo s tem, da udarimo z roko ob sat. Če se med pri tem iz celic ne izceja, je znamenje, da je zrel. To pravilo pa za gozdno mano ne velja.

Kako nastane mana? Mana nastaja s posredovanjem ušic, ki s svojim sesalom prodro skozi rastlinska tkiva do sitastih cevk, po katerih se pretakajo asimilati. Pri prevzemanju hrane so žuželke pasivne, ker je sok v rastlinah pod visokim pritiskom. Zaradi tega se pretakajo skozi telesa ušic znatno večje množine sokov, kot so potrebne za njihovo življenje. Temu primerno je zgrajeno njihovo telo. Večina ušic, ki izdeluje čebelam koristno mano, ima namreč tako imenovani filterni prekat, skozi katerega se večina sladkih sokov odvaja mimo pravega želodca. Ko rastlinski sok prihaja skozi telo posrednikov, se precej spremeni. Ušice rastlinski sok, t. j. surovino, oplemenitijo podobno kot jo čebele, ko predelavajo nektar v med. Iz tega je razvidno, da je mana, ki jo nabirajo čebele po iglavcih, po svojem sestavu domala enaka končnemu izdelku — pravemu medu.

Omenimo naj še, da so prej mislili, da žuželka zadrži beljakovinasti del hranljivih snovi za svojo prehrano, izloča pa odvečne sladke snovi. Natančne raziskave Duspive in Mittlerja pa so pokazale, da ima mana vse sestavine nektarnega medu, poleg drugih lastnosti, ker gre skozi dva živa posrednika, dve žuželki, ki jo vsaka na svoj način plemenitita.

Vse za šport - od kolesa do televizije - na zalogi pri domačinu

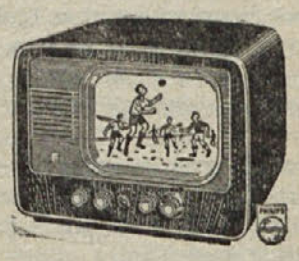

Johan Lomšek

TIHOJA 2, P. DOBRLA VES - Eberndorf

Telefon 04237 246

Nedeljski izlet

Zopet nas vabi narava, da nam razkaže svoje lepote. Že se je začela „sezona“ izletov; zakaj kdo bi v teh lepih poletnih dnevih ne pohitel ven v božjo naravo, ko vse tako vabi in miče. Kar težko se je premagati in zlasti ob nedeljah ostati doma.

Tako je danes in tako je bilo nekoč. Toda naši starši so bili silno strogi in pri nas je bilo globoko vkoreninjeno krščansko življenje. Da bi kdo izpustil nedeljsko mašo, se mi je zdelo tako nemogoče, kakor da bi začela Drava teči navzgor. Sploh nam starši niso mnogo pridigovali ter nas z lepimi nauki obsipavali. Njihov zgled, ki ni poznal nobenega izgovora in si ni dovolil nobene izjeme, je bila učinkovitejša pridiga kot sto lepih besedi. Tudi krščanski nauk ob nedeljah popoldne je bil za nas vse obvezen, razen tistega, ki je ostal doma za varuha.

Pa se mi je kot majhnemu študentu primerilo, da bi neko nedeljo skoro zamudil sveto mašo. Najstarejša sestra je bila poročena v precej oddaljenem Beljaku. Pa me je povabila na obisk in obljubila, da me popelje po vzpenjači na Plešivec. Seveda sem bil ves iz sebe in ko so mi neke nedelje dovolili starši, da smem na pot, sem jo kar s prvim vlakom mahnil proti Beljaku.

Ko se tako v dopoldanskih urah pojavim na stanovanju moje sestre, se me je zelo razveselila in se takoj začela napravljati na najin skupni izlet na Plešivec. Tedaj pa me mimogrede vpraša, če sem bil že doma pri sveti maši. Ko bi me kdo nepričakovano od zadaj udaril po glavi, se ne bi tako prestrašil, kot sem se ob spoznanju, da sem v svojem navdušenju za izlet popolnoma pozabil na nedeljsko sveto mašo.

„Brez maše pa ne bova hodila na izlet,“ je trdo pribila moja sestra. Čeprav v mestu, je prav tako držala zapoved posvečevanja nedelje, kot je bilo to na očetovem domu. Ta njena odločba se mi je zato zdela tako upravičena in samoumevna, da ji nisem niti najmanj ugovarjal. Takoj sem šel v bližnjo cerkev in tako zadostil svoji krščanski dolžnosti.

Zares je med tem minilo dopoldne in čeprav je bilo prekrasno vreme, sem bil zadovoljen, da me je sestra opozorila na sveto mašo. Z zadovoljnim srcem sva se podala do vzpenjače, ki naju je z veliko naglico dvigala proti vrhu gore. Vedno lepši razgled se nama je nudil; ko sva pa izstopila, sva se s sestro kar zagledala po koroških dolinah, ki so ležale pod nama kot na dlani. Nepopisno lepo je bilo in kar vriskal bi od veselja in sreče.

Moje veselje in sreča je bila v tem, da sem v tej uri še bolj spoznal, kako je moja domovina lepa; ta sreča pa je bila toliko večja, ker je bila v meni zavest, da sem na tej gori še bliže Bogu, kateremu sem tudi to nedeljo dokazal svojo zvestobo.

ZA MLADINO IN PROSVETO

Uživaj, saj potem . . .

. . . je vsega konec! Tako pravijo ljudje, ki živijo samo za ta svet in ne priznavajo posmrtnosti. „S smrtjo je vsega konec.“

Za take ljudi je človekovo življenje kratka brv med dvema ničema. Spredaj nič, zadaj nič. Taki so učenci filozofa-obupanca, ki je rekel: „Ne vemo, odkod smo, ne vemo, kam pojdemo.“ Edina resničnost za nje je sedanjost, katero pa je treba izrabiti v to, da bodo od življenja „nekaj imeli“. Sedanjost je treba temeljito, do zadnje kaplje okusiti.

Nekdo je zelo dobro opisal stanje teh prevaranih ljudi. Primerja jih popotniku, ki ga je v pustinji zalotil tiger. Da bi mu ušel, je skočil v prazen in suh vodnjak. Lezel je vanj, opirajoč se na stene. Tedaj nenadoma zagleda na dnu zmaja z odprtim žrelom. Nesrečnež se do smrti prestraši in ne ve, kaj bi storil; ne upa si splezati iz vodnjaka, ne spustiti se na dno, kajti zgoraj ga čaka tiger, spodaj pa zmaj. Zato se zgrabi za vejo, ki moli iz neke razpoke in obvisi na njej. Toda moči mu pešajo; čuti, da ne bo mogel več dolgo vzdržati. Zato se oklene veje še z večjo silo . . . Tedaj pa — kri mu zastane v žilah — opazi, kako dve miški glodata vejo, na kateri visi. Ko zre z izbuljenimi očmi ta prizor, zagleda na listju nekaj kapelj medu, ki so ga pustile tam čebele, pa poželjivo iztegne vrat in jezik ter liže sladko tekočino . . .

In taki ljudje še govorijo o poslanstvu, dostojanstvu in veličini človeka? Kolikšna ironija, kolikšna prevara!

Zanimivosti . . .

Večkrat slišimo razne „napredne“ modrijane, kako se postavljajo visoko nad navadne zemljane, ki vdano sledijo naukom Cerkve. Za uboge nazadnjake in mračnjake jih pomilujejo; saj jim prav Cerkev jemlje svobodo in so zato obsojeni na srednjeveško zaostalost. Ali pa so katoličani s Cerkvijo zares tako zaostali? Poglejmo! Samo par primerov.

Kdo je vpeljal arabske številke?

„O gotovo, gotovo! Čudno, da se je ta genialna misel rodila prav v glavi samostanskega brata? — Nadalje sem bral, da je bil papež tisti, ki je namesto neenotnih rimskih, vpeljal v računske knjige arabske številke.“

„Da, Silvester II. To bi gotovo storil kdo drugi, vendar . . .“

Kdo je iznašel prvi daljnogled, prvi mikroskop?

„Nekaj sem čul, da je duhovnik iznašel prvi daljnogled in prvi mikroskop. To pa gotovo ne bo držalo? Ali naj vse dobro pride prav od duhovnikov?“

„Dejstvo se ne da zanikati. Oba instrumenta je izumil frančiškan Roger Bacon. Omenjam le, da je Bacon moderen duhovnik, ne pa omejeni nazadnjak v srednjeveški kuti.“

Kdo je učil, da se zemlja suče?

„Pa je vendar umrl že l. 1292. Torej so že takrat živeli moderno misleči duhovniki? — Kajne, prvi, ki je učil, da se zemlja suče okoli sonca in obratno, je bil Galilei?“

„Naravno, da ne! — to je bil Kopernik.“

„Torej zopet duhovnik; a zatrjujejo celo, da je že sto let pred njim regensburški nadškof Regiomontanus učil isti zakon.“

„Možno“ . . .

Kdo je ustanovil prve šole?

„Bo držalo, da je prve ljudske šole ustanovil Janez de la Salle? Da, redovnik, duhovnik in celo svetnik . . .!“

„. . . in da so redovniki prvi učili ljudstvo smotrno in umno obdelovati zemljo?“

„. . .in da se je Španec Pedro de Ponze prvi zavzel za gluhoneme in za njim še de Eoee?“

„Točno, prav točno tako . . .“

Kaj pa smodnik . . . strelovod . . . kompas . . .

„Čudno, pa prav redovnik Berthold Schwarz je iznašel smodnik; redovnik Guido d' Arezzo je pa odkril tonsko lestvico...“

„Pa sem se spomnil, da strelovoda tudi ni izumil Franklin, kajti že sto let pred njim, leta 1754 ga je izdelal neki Diviš, kot je zapisano v leksikonu . . .“

„Tudi Giola je bil duhovnik, ki je mnogo potoval po morjih, pa je prvi izdelal prvi kompas . . .“

In še zrakoplov . . . uro in drugo . . .

Otroški kotiček

Nekaj o čebelah

„Marljiv kot čebela,“ pravimo. Čebela je človeku vzor pridnosti. Ne pozna počitka, pozna le delo in žrtev za svoj rod.

Izračunali so, da je pri čebelah potrebnih 12.000 delavnih ur, da naberejo pol kilograma medu. Če bi morala to delo opraviti ena sama čebela, ki bi delala 8 ur na dan, bi potrebovala za to pet let in dva meseca. A življenje čebele je prekratko, da bi mogla to delo opraviti. Živi povprečno komaj 35 dni.

Iz vsake cvetne čaše pobere čebela 3/10 miligrama strdi. V eni minuti obišče 10 cvetic. Ker traja njen izlet vsakokrat le okrog 10 minut, preišče torej vsakokrat približno 100 cvetnih čaš. Če opravi čebela pri ugodnem vremenu na dan do 40 izletov, obišče dnevno 4000 cvetov. V tem času nabere komaj 800 miligramov strdi.

V panju je okrog 10.000 čebel, ki nabirajo najbolj zdravo in okusno hrano zase in za človeka.

Iz filmskega sveta

TUDI V TRSTU FESTIVAL

Države in mesta kar tekmujejo z raznimi festivali. Med temi so najbolj znani filmski festivali, katere organizirajo vedno bolj po vidikih specifikacije. Tako si je bližnji Trst nadel nalogo prirejati letno filmski festival z znanstveno-fantastičnega vidika. Že lansko leto so z uspehom pripravili tovrstni festival, kar je prireditelje potrdilo v njihovi nameri in tako je bil 9. julija letos na prijaznem trgu pred gradom Sv. Justa otvorjen drugi znanstveno-fantastični festival. Vsebino tovrstnih filmov označuje znanstvena domišljija, to je domišljija, ki ima svoje osnove na znanstvenih izsledkih. Filme so predvajali tudi v Avditoriju, kjer so vsak popoldan kazali tovrstne klasične filme Georgesa Meliesa, ki je početnik teh filmov ter filme Fritza, Claira in Langa. Pa tudi tovrstne moderne filme so kazali, med katerimi je poleg japonskega „Atoragon“ najbolj ugajal angleški film „Obsojenci“, ki obravnava problem atomske smrti in nevarnosti radioaktivnosti. Nagrado pa je dobil tudi češki fragment: „Popletena planeta“.

Z DR. MIKULOM PO AVSTRALIJI

Najvišja gora Kosciusko in največje mesto Sydney

Potem so sledile slika za sliko. Videli smo ravne asfaltirane ceste in pokrajino okoli mesta Perth v zahodni Avstraliji. Krasno modro nebo se vije nad avstralsko celino in nad Indijskim oceanom. Stolna cerkev v mestu Perth ima lepo barvasto okno. Je stara od 50 do 60 let. Pri tem moramo pomisliti, da je Avstralija mlada dežela in zato stavbe tam ne morejo biti stare. V mestu Perth je metereološka postaja, imajo posebne priprave za opazovanje zvezd. V tem mestu je tudi univerza.

Ob neki sliki nas je dr. Mikula opozoril, da avstralska drevesa ne izgubijo listja kot naša. Če pa prineseš tja kakšno drevo naše vrste, ga seveda izgubi kot pri nas.

Kako se zna slovenski človek uveljaviti tudi med tujim ljudstvom, smo videli z neke slike, ki nam je kazala velik park, sredi parka pa postavljeno veliko in značilno tribuno za prireditve, nastope, nekak oder. To tribuno je zgradil oz. zanjo naredil načrte Slovenec Čadež iz Ljubljane.

Ob neki sliki je dr. Mikula opozoril naše študente in sploh mlade, kako važno je pridno študiranje jezikov. „Učite se jezikov!“ je dejal. „Kamen do kamna palača; zrno do zrna pogača; beseda do besede — jezik!“ Pokazal nam je namreč sliko z neko cerkvijo, v kateri je moral prvič pridigati v angleščini.

Poleti je v Avstraliji, posebno v nekaterih krajih zelo vroče, mnogo bolj kot pri nas. Pa zaradi tega nikogar ne pokopljejo...

Kot sin koroških gora se naš izseljenski misijonar tudi v prostrani in daljni Avstraliji rad ozira za kakšnim hribom in goro. Tako nam je z veseljem pokazal najvišje avstralske vzpetine, ki pa gredo menda le do 2300 metrov. V teh višinah preživljajo mlade družine rade svoje medene tedne.

Najvišji vrh v teh avstralskih planinah ima poljsko ime. Zakaj? Zato, ker je prvi prišel nanj poljski general Kosciusko. Ta mož je bil voditelj poljske vstaje v časih, ko je bila Poljska razdeljena med Rusijo, Nemčijo in Avstrijo. Kot begunec je pozneje zašel na ta daljni kontinent. Vrh ima 2234 metrov. Tod pade tudi sneg in zasnežene gore privlačujejo prebivavce bližnjih mest na smučanje.

Ta vrh je na vzhodni obali Avstralije, blizu Tihega morja. Nedaleč od tam je glavno mesto Avstralije Canberra. Dr. Mikula nam je pokazal na platnu vladne palače tega mesta; spomenik modrosti, svobodi in miru; Canberro spomladi in zanimive vijugaste ulice. Mesto je še mlado. Zgleda kot nekako uradniško mesto. Ob desetih zvečer je v njem že popoln mir.

Blizu tega mesta, nasproti planinam, je mesto Cooma, kjer tudi živi več slovenskih naseljencev. Na sliki smo videli skupino rojakov, ki se je zbrala k službi božji. Dr. Mikula je seveda maševal za vse navzoče in pridigal v vseh mogočih jezikih, po maši pa so se Slovenci zgrnili okoli njega in tako skupno preživeli nekaj ur srečanja in domačega razvedrila. Maša je bila kar v kinodvorani.

V tisti pokrajini je tudi znamenito avstralsko velemesto Sydney. Mesto ima že čez dva milijona prebivavcev. Videli smo katedralo, leta 1932. posvečeno Materi božji. Posebej nam je dr. Mikula razkazoval eno izmed sedmerih čudes sveta: sydneyski most. Dolg je nad 3 km. Držita ga dva velika stebra, ki sta poldrug kilometer narazen. To je največji most na svetu. Ponoči je ves razsvetljen in ga vidiš daleč naokoli. Pod njim lahko plujejo največje ladje. Ta most so otvorili ravno na dan sv. Jožefa. V Združenih državah, n. pr. v San Francisco, imajo sicer še daljše mostove, vendar zgrajene na drug način.

Mesto Sydney ima razne okraje, ki imajo vsak svojo občino in svoje značilnosti. Novodošli se ustavljajo predvsem v tistih okrajih, kjer so tovarne in kjer je najti hitro zaposlitev. Posebni okraj je nekakšen avstralski Essen, ki je poln tovarn za jeklo. Jeklo izvažajo tudi izven Avstralije, celo na Japonsko.

Ena od skioptičnih slik nam je kazala stanovanjski predel mesta Sydneya, sestavljen iz samih malih hišic. Kar vidi se, v kateri dobi je kakšen del mesta nastajal. Ne manjka tudi visokih stavb in palač.

Sydneysko pristanišče je zelo veliko. Ena od slik je kazala ladje v pristanišču. Ker ni vedno prostora za vse ladje, morajo nekatere čakati izven pristanišča na raztovarjanje. Ker ob nedeljah ne delajo, morajo ladje čakati včasih tudi po več dni, da potem razložijo z njih tovore, ki so jih pripeljale.

Angleški značaj mesta se vidi tudi iz raznih imen. Imamo cesto sv. Jurija, ki ga Angleži zelo časte. Zelo časte tudi sv. Mihaela.

Dr. Mikula nam je celo pokazal zadnji tramvaj. Menda se ni poprej mnogo vozil s tramvajem po mestu. Za zadnjo vožnjo pa se je šel peljat z njim. Za zaključek vožnje so študentje tramvaj — prevrnili.

Na najvišji avstralski planoti smo videli tudi delavsko mesto. Hiše so bile narejene po potrebi za delavce in tako nastanejo naselja. Hiše so največ iz lesa.

Kako hiše vozijo drugam, smo videli iz nekaterih slik slovenskega podjetnika, doma z Bleda. Ima celo podjetje za taka dela. Zaposluje samo Slovence. Taka skupnost je v tujini blagodejna.

Dr. Mikula je pokazal več slik tako imenovanih „kampov“. To niso taborišča v našem pomenu, ampak leseno naselje, zgrajeno za delavce, s cerkvijo vred. Kjer je zaposlenih veliko delavcev, tam morajo zanje narediti prenočišča, skratka bivališča. Pri nekaterih delih, ko vrtajo predore in podobno, delajo kar v treh izmenah.

Prvotni prebivavci Avstralije

Posebno zanimivost so vzbudile slike, ki so nam pokazale nekdanje, prvotne prebivavce Avstralije, ki še živijo tu in tam. Zaradi boljšega življenjskega standarda se njihovo število zadnje čase dviga. So bolj temne polti kot mi drugi. Če se mešajo z drugimi, se temna polt izgubi. Kakšnih posebnih hiš ne potrebujejo. Imajo zanimive okraske. Živijo tako, kot so ljudje pri nas živeli v kamniti dobi. Dr. Mikula je moral nekoč takemu Avstralcu sleči svojo srajco in mu jo posoditi, da je lahko šel v mesto

P·I·S·A·N·O B·R·A·N·J·E

LETA 1914 NA FRONTI V GALICIJI 4

V ruskem ujetništvu

(Iz knjige Jožeta Grdine: „Po Severu in Jugu")

Rano zjutraj, v nedeljo 20. decembra, je že pričela grmeti ruska artilerija; naše avstrijske, da bi nas ščitila pa nikjer! Kot da se je v zemljo udrla! Nobenega topovskega strela nisem zaslišal, ruski topovi so pa grmeli kot za stavo. Sreča v tem je bila, da so granate frčale nad nami na rezervo, kot je bilo to pri Rusih često v navadi. Tako k nam ni priletela nobena granata. Vadnal ukaže, da gre nekaj mož po municijo, katero je potem razdelil med nas. Tedaj sem pa imel priliko videti „junaštvo" teh naših poveljnikov. Ko je ruska artilerija sekala in so granate padale vedno bliže, sem videl podpolkovnika pl. Ventourja, ko se je preplašen stiskal pod neko skalo, medtem ko je bil nadporočnik Šuflaj še kar na mestu: s sabljo ob boku, katere nožnica je bila že kar rjava, ukaže napad na Ruse. Povelje se je glasilo: „Četrta četa gre naprej, njej sledi druga četa; prva in tretja ostaneta v okopih." Vadnal, poveljnik četrte čete je prebledel, da je bil ko pobeljena stena.

Tedaj so Rusi, kot da bi vedeli, da se pripravljamo za napad, pričeli sekati z granatami in šrapneli, ki so treskali nad našimi glavami. Po ukazu nadporočnika ukaže Vadnal napad na Ruse. Zavedajoč se, da je nastopila odločilna ura, ko bo šlo za življenje in smrt, snamem z glave čepico, na kateri je bila prišita svetinjica Brezmadežne, blagoslovljena za zadnjo uro. Te svetinjice so nam delili duhovniki v Ljubljani pred odhodom na bojišče ter nam naročali in priporočali: „Imejte svetinjico vedno pri roki in jo, ko boste v smrtni nevarnosti, poljubite. Blagoslovljena je za zadnjo uro s posebnim odpustkom. Obudite popolno kesanje, poljubite svetinjico! Dobili boste popolni odpustek in če padete na bojišču, pojdete v nebesa." Tako so nas učili in, da svetinjice ne zgubimo, smo jo imeli prišito na čepici, ali pa jopiču tako, da nam je bila vedno pri roki.

To svetinjico sem poljubil, obudil popolno kesanje ter se izročil varstvu presvetega Srca Jezusovega in z drugimi tovariši vred skočil v bojno linijo, potem pa po tisti planjavi proti Rusom. Ruska artilerija je streljanje podvojila. Pred nami in za nami so sekale granate, nad glavami so treskali šrapneli, vmes pa sikale svinčenke. Vadnal pa kričal: „Vorwärts! Bajonet auf! Hurra!" Takoj smo nasadili bajonete na puške, potem pa drveli naprej. Medtem se je ta ali oni smrtno zadet ali ranjen zgrudil. Kar zavpije tam precej daleč za menoj korporal Mehle: „Nazaj! Zajeli nas bodo!" Naenkrat useka ruska granata in Mehletu raztrga nogo. Tako, zdaj pa teci! V tem se zgrudi poleg mene smrtno zadet poveljnik čete feld-žandar Vadnal. Padel sem po tleh tudi jaz. Rusi, ki jih je bila velika množica, so drveli naprej ter vse, kar je ostalo živega, ujeli: stotnija je bila uničena po nespameti naših poveljnikov. Tovariš Telban iz Škofje Loke, ki je bil teden pozneje ujet, mi je potem pravil, da je bil polk nujno obveščen, da gre takoj na pomoč, ker obstoja nevarnost, da bosta druga in prva stotnija uničeni, kar se je tudi zgodilo. Po pripovedovanju Telbana je prišel polk na mesto kake pol ure prekasno.

Tako tragično se je končal ta nepremišljeni napad na Ruse brez zaščite avstrijskih topov. Niti enega strela niso oddali v našo obrambo, dočim so ruski topovi kar bruhali granate in šrapnele. Pri vsem tem pa nas je bilo nasproti Rusom le peščica, Rusov pa cela divizija. Tako, zdaj se pa bojuj!

Poleg mene je Vadnal še enkrat zahropel in izdihnil. Še sinoči je revež nameril name puško, da me ustreli: po krivici. V tem sem videl prst božji. Meni je stregel po življenju, ko me je poslal pred puške Rusov nabirat suhljad; puško je nameril name, da me ustreli; zdaj je sam ležal mrtev pred mano. Večkrat se je pripetilo, da je vojak, razjarjen nad šikaniranjem, pomeril na poveljnika in mu ob prvi priliki pognal kroglo v glavo. To nikakor ni prav. Pusti ga! Maščevanje prepusti Bogu, ker le On ima pravico, da razsoja in maščuje. Ne prelivaj krvi! Tega reda sem se držal tedaj jaz in ni mi bilo žal. Ostal sem nepoškodovan, Vadnal pa je ležal mrtev poleg mene.

Ko se dvignem s tal, pogledam po bojišču, kjer so ležali mrtvi in ranjeni tovariši. Zagledam ruskega vojaka, ki mi pravi: „Živoj? (Živ?)" — „Da," sem odgovoril ter prikimal; potem pa nezavedajoč se, da sem vojni ujetnik, vržem na ramo puško z nasajenim bajonetom. Niti na misel mi ni prišlo, da bi jo moral pustiti na mestu. S še nabito puško in bajonetom se pridružim drugim ujetim tovarišem. Bili so to: Marolt, Roblek in Arhar. Arhar je bil ranjen v roko. Tako smo ostali od četrte čete samo trije nepoškodovani.

Vtem priženejo Rusi mimo nas še vse ostale tovariše od stotnije. Kakih 28 jih je bilo; bledi ko smrt smo se pozdravili. Jože Debevec, doma od Device Marije v Polju, mi zakliče: „O, Jože, kaj si še živ?" Prav tako so nas pozdravljali drugi tovariši in nam pravili, kako so bili ujeti. Eden je dejal: „Ko sem iz okopa streljal na Ruse, me Rus zadaj useka ter zavpije: ‚Predaj se!' Takoj sem nehal. Ampak, da ste vi tam v prvi liniji še ostali živi, je pa kar čudno, ko je še nam v okopih trda predla." Potem smo si segli v roke, kot da se nismo že dolga leta videli ter se pozdravljali kakor bratje, ki po dolgem času pridejo skupaj. Nobeden, ne tovariši ne Rusi me pa niso opomnili, zakaj še vedno na rami nosim puško z nasajenim bajonetom in sam tudi tega nisem opazil; tako smo bili vsi zmešani od ravnokar minulega boja.

Lažje ranjene tovariše smo potem za roko vodili z bojišča, medtem ko so težko ranjene odnesli ruski sanitejci. Eden od ranjencev je bil Franc, sluga nadporočnika Šuflaja. V trebuh je revež dobil kroglo; za podpazduho smo ga vodili z bojišča. Nekaj časa je še šlo, potem je nam pa kar na tla zlezel, zato smo ga položili na odejo in ga nesli. „Oh," je tarnal, „kaj neki je z nadporočnikom." Pa se oglasi eden: „Pusti nadporočnika, naj bo kjer hoče! Kaj se brigaš zanj; ne vznemirjaj se! Ni ga vzel vrag, ne, in če bi ga tudi, bi ne bilo dosti škode."

Rusi, ki so nas ujeli, so bili do nas zelo obzirni in dobri. Nič žalega nam niso storili in ničesar vzeli. Še za mojo puško, ki sem jo nevede po vojaški maniri imel na rami, se niso brigali, da bi mi jo vzeli. Prej smo često slišali praviti, kako Rusi ujetnike, ko jih ujamejo, oropajo; tu smo pa spoznali, da to ni res. Bolj pošteni in obzirni so bili kakor Avstrijci, ko so nas včasih le zmerjali in šikanirali. Rusi pa ne. Ko so naši z oddaljenega griča streljali na Ruse in pri tem tudi nam v hrbet, so nas Rusi v svoji dobroti priganjali: „Dajte, stopite bolj hitro, da vas vaši ne pobijejo." Ta opomin, ki se je tikal naše varnosti, nam je bil kar všeč. Tako smo prišli v neko dolino, kjer smo odložili tornistre — telečnjake — in šele tu sem opazil, da nosim še puško, v kateri je tičal celo naboj; potem smo odložili vse neporabljene naboje, vzeli perilo in drugo drobnarijo ter vse skupaj nabasali v krušno torbo. Ker sem imel v tornistri še kos komisa in kos slanine, razdelim oboje svojim tovarišem. Poslovimo se od ranjenih tovarišev in nadaljujemo pot v vojno ujetništvo.

Vodili so nas mimo čet ruskega vojaštva in mimo cele vrste topov, ki so še pred eno uro bruhali iz svojih žrel granate in šrapnele, ki so neusmiljeno mesarile naše tovariše.

Pri ogledovanju topov nas vpraša poveljnik artilerije, kako so kaj učinkovale njihove granate in šrapneli. Nekdo je rekel, da je bilo le malo prehudo. Zadovoljen se je poveljnik nad tem odgovorom zasmejal. Saj se je lahko, ko pa v našo obrambo ni počil niti en avstrijski top. Bojuj se s figo! Puška in bajonet nasproti taki sili je prava figarija. Kakor smo zvedeli, je naša artilerija, ki bi nam morala pomagati pri napadu na Ruse, obtičala nekje v blatu, kar je bilo prav možno. Nastane pa vprašanje, zakaj so nas brez pomoči topov poslali v boj le s puškami in bajoneti?

Potem so se nam pridružili tovariši prve stotnije, ki so bili ujeti tedaj kakor mi. Razlika je bila le ta, da smo bili mi ujeti ob naskoku na bajonet, oni pa v strelskih jarkih. Pravili so nam, kako je ruska artilerija sekala po njih. Ko je stotnik videl, da bo vsa stotnija uničena, je dal na sabljo belo ruto in jo v znak, da se preda, dvignil kvišku, nakar so Rusi prenehali z obstreljevanjem. Ostanek te stotnije s stotnikom na čelu se je potem pridružil nam in skupno smo potem korakali ujeti do poveljništva ruske divizije. Tam smo morali stopiti v vrsto, da se nas nagledajo Rusi, predvsem poveljnik divizije, ki nam je povedal, da gremo v Sibirijo. Kar zazeblo me je. Tedaj sem zavidal tovariše, ki so padli na bojišču ter se tako umaknili trpljenju, ki nas čaka. Potem smo morali korakati naprej ter prišli do nekega skednja, v katerem je bilo dosti slame. Tu smo legli spat brez kake večerje.

Kljub temu, da sem ležal na slami in sem bil utrujen, nisem mogel zaspati. Po glavi mi je vršalo grmenje topov, treskanje granat in šrapnel; pred očmi so se mi porajali krvavi prizori z bojišča; pri vsem tem pa me je trla skrb, kako bo v ujetništvu, in strah pred Sibirijo, ki nam jo je obetal nič kaj prijazni poveljnik. Vse to mi je kratilo spanec in sem šele proti jutru malce zaspal. Ko sem zjutraj vstal, sem bil pa brez vsake moči. Prej sem z jermeni prepasan ter s težko tornistro na hrbtu, v kateri je bilo poleg drugih stvari tudi dosti municije, skočil čez drn in strn ter preko skal in mi je bila puška v roki igrača, zdaj me je težila bora krušna torba s perilom. Prav isto je bilo s tovariši. Bili smo kakor starci ter gledali, da smo si kje dobili kako palico ali vejo, da smo se nanjo opirali. Brez kake hrane smo v spremstvu ruskih stražnikov odkorakali naprej po razorani Galiciji, od Rusov že zasedeni. (Konec)

---

po opravilu. Imajo posebne obrede, s katerimi sprejemajo mladeniče med odrasle ljudi, prej jih pa utrdijo za življenje in morajo marsikaj prestati. Na neki sliki smo videli možakarja tega rodu, ki je vstopil v službo policije in se že oblači po evropsko, nosi sulico in meč. Drugi si je pa vtaknil v nos posebno paličico, da je lepši in bi menda rad dobil iz Evrope kako nevesto...

Od evropskih ljudi so prišli prvi v Avstralijo Portugalci, menda okoli leta 1510. Za njimi so prišli tudi španski in nizozemski pomorščaki. Leta 1669 je prišel tja prvi Angležev. Leta 1770 je prišel tja angleški kapitan James Cook in vse te predele zasedel v imenu angleške vlade. Avstralija je s tem postala kolonija angleškega imperija. Predvsem so te kraje Angleži namenili svojim kaznjencem. Prvi transport kaznjencev so pripeljali v Avstralijo leta 1788. Seveda so se počasi naseljevali tudi drugi, posebno odkar so zvedeli, da so odkrili v pokrajini Victoria zlato.

Živali in rastline Avstralije

Avstralska zanimivost je posebno kenguruj, žival z močnimi zadnjimi nogami in z vrečo na trebuhu. To žival ima Avstralija v svojem grbu in na repih reaktivnih letal. Na avstralskih planotah živi 10 milijonov teh živali. Kengurujeve kože se dobro prodajajo. Njegovo meso prodajajo v Sydneyu za pasjo in mačjo hrano. Na Japonskem velja seveda za delikateso.

Precej skioptičnih slik je bilo takih, da smo lahko spoznali, kakšne rastline rastejo v Avstraliji. Nobena celina nima tako raznovrstnega rastlinstva. Posebna zanimivost so evkaliptusi. To je vrsta dreves, v katero spadajo naši oleandri. Seveda lahko naštteješ v Avstraliji kar 300 različnih vrst evkaliptusov. Vidiš lahko njihove cvetove vseh barv: bele, rdeče, rumene, lila, višnjeve, rdeče. Poleg tega smo videli razno grmičje, ki je prav tipično za avstralsko pustinjo. Nekateri Slovenci so začeli iz evkaliptusa pridelovati olje in so zaslužili bajne vsote.

Veliko je v Avstraliji še pragozda, kamor še ni stopila človeška noga. Neka slika nam je kazala ogromno deblo sredi naselbine. Seveda dr. Mikula je videl veliko takih dreves in zanj to ni bilo kaj posebnega. Čudil se je pa, kako so tako deblo spravili na tisti kraj sredi mesta.

Opozoril nas je na neko posebno vrsto suhih rož in pa še na to, da nastopajo avstralske rože kar v množicah. Kot da bi pogrnil preproge: cela polja so ene same vrste rož, potem pa spet cela polja drugih vrst rož.

Vso to naravo počasi odkriva človek in jo začenja obvladovati. Tako smo videli na sliki tudi prvo avstralsko umetno jezero, ki so ga naredili zaradi pridobivanja električne energije.

Naslednje slike so nam pokazale avstralskega noja, velikega ježa, črnega laboda in fazane.

Preveč bi bilo naštevati razne slike hiš, v katerih bivajo naši Slovenci tam doli, nekateri v bolj modernih, drugi v bolj starih, tretji v zelo preprostih. Videli smo jih tudi na delu po raznih krajih, pa tudi v domači veseli družbi.

Poleg dr. Mikula delujejo v Avstraliji danes še štirje slovenski frančiškani, med njimi p. Odilo Hajnšek. Pater Bernard Ambrožič izdaja mesečnik „Misli", ki ga rojaki širom Avstralije prav radi prebirajo.

Omenimo tudi, da se avstralski Slovenci čutijo tesno povezane z nami koroškimi Slovenci. Naredili so že lepo zbirko za dom naših študentov na Dunaju. S tem so dali vzgled in vzpodbudo, da je treba za narodne potrebe kaj žrtvovati. Življenje zadnje čase ni ravno rožnato, pa so vseeno radi dali svoj prispevek, ker vedo, da gre za potrebno narodno zadevo.

Dr. Mikula je omenjal imena raznih rojakov in njihovih naselbin, kazal nam tudi slike nekaterih družin. Omenil je tudi, da radi prebirajo knjige naše Družbe sv. Mohorja, ki seveda potrebujejo kar šest do osem tednov, preden dospejo tja in razveselijo naše Avstralce. Pot z ladjo je pač dolga.

Bolj južno od Sydneya je drugo največje avstralsko mesto, ki mu pravijo Melbourne. To je glavno mesto avstralske države Victoria. Bolj severno od Sydneya je pa Brisbane. Slike so nam kazale tamkajšnje velikanske silose za krmo, pšenico, žito. Od tam izvažajo menda velikanske količine žita.

Včasih se zgodi tudi kakšna vremenska katastrofa. Dr. Mikula nam je pokazal več slik, iz katerih smo videli, kako je ob poplavah. Nekoč je moral več dni čakati, da je voda odtekla in da je mogel potovati naprej po misijonskih potih. Krajevni župnik mu je sobratsko ponudil prenočišče za tisti čas. Za tri dni je bil ves promet ustavljen. Ljudem so morali dovažati kruh s helikopterji.

Dalje nam je pokazal, da znajo biti Avstralci tudi praktični. Zgradili so v pokrajini Queensland novo katedralo. Staro, ki je doživela sto let, pa niso podrli, ampak so jo porabili za škofijske urade.

Na sliki smo videli celo vojaško parado in telovadni nastop srednješolcev. Dr. Mikula je dejal, da je glavna zabava Avstralcev šport.

Ob slikah in besedah dr. Mikule je ta večer potovanja z dr. Mikulo po Avstraliji tako hitro potekel, da smo se komaj zavedli, da je že pozno v noč. A dr. Mikula je imel še cele kupe slik, ki bi jih rad pokazal.

Kar vmes med avstralskimi slikami nam je pokazal našega rojaka, nekdanjega župnika v Borovljah, g. Trunka, ki živi v San Francisco v Združenih državah in ima že 93 let. Vso sobo ima pokrito s slikami naših lepih planin, Karavank. Na mizi ima pisalni stroj in vsak dan od 8. do 10. ure še piše. Od pol 11. do 12. ure gre na sprehod, potem pride domov in zavpije kuharici: „Franca, huda lakota!" Popoldne spet dela in moli. Še vsak dan mašuje. Zelo ceni česen. Vsak dan zreže košček česna in ga zaužije pred zajtrkom. Ta mož je napisal znane knjige, ki so izšle pri naši Mohorjevi družbi: „Vsak bodi svoje sreče kovač!", „Na Jutrovem" ter „Amerika in Amerikanci".

Med drugimi slikami nam je pokazal dr. Mikula še nekaj slik rajnega škofa dr. Gregorija Rožmana, našega šmihelskega rojaka, na obisku pri nadškofu Hefterju ob jezeru Chiemsee, kar je bilo tudi zanimivo videti.

Naslednje jutro po predavanju je pa naš dragi rojak dr. Ivan Mikula spet odšel na južno poloblo in je sedaj že srečno dospel v Avstralijo, na veliko veselje avstralskih Slovencev, ki so se že bali, da bo ostal tu pri nas za vedno . . .

Konec

13. avstrijski lesni sejem 1964

Avstrijska dežela lesa Koroška se pripravlja na svoj sejem v Celovcu

V soboto, 25. julija, so se zbrali v Celovcu v velesejmski restavraciji novinarji iz več evropskih držav. Namen tiskovne konference je bil, da so časnikarji izvedeli z merodajne strani prerez sejma, t. j. kaj bo razstavljeno na letošnjem 13. avstrijskem lesnem sejmu 1964.

Trinajstič bo letos od 6. do 16. avgusta v Celovcu Avstrijski lesni sejem, ki se je razvil v naši deželi v svojevrstni strokovni sejem, katerega gospodarstvo obvladujejo in ustvarjajo dve veliki komponenti: tujski promet in les.

Z naraščajočim pomenom, ki ga ima les kot surovina in kot končni izdelek, se je spremenil tudi značaj koroškega sejma. Od prvotnega sejma, ki je bil le nekako krajevna prireditev, je nastal avstrijski lesni sejem, ki ima danes že priznani mednarodni pomen.

Ob 10. uri dopoldne je pozdravil zbrane časnikarje predsednik velesejma, podžupan Rudolf Novak in jim zaželel dobrodošlico in ugodno bivanje v Celovcu. Za njim je povzel besedo celovški župan Hans Außerwinkler, ki je prav tako pozdravil zastopnike tiska. Omenil je pomen sejma za mesto Celovec in preko tega za celo deželo Koroško in Avstrijo sploh.

Sledili sta dve predavanji. Prvo predavanje „Avstrijski les med EWG in EFTA" je imel dipl. trg. dr. Valentin Leitgeb.

Naj napišemo nekaj misli iz tega predavanja: „Celotna lega Avstrije brez lastnega dohoda na morje, kakor tudi dejstvo, da leži Avstrija na meji med Vzhodom in Zahodom, sta nujno napotila našo državo k usmeritvi gospodarstva na evropsko tržišče. Čeprav so bili že znatni poizkusi ustvariti veliki evropski gospodarski prostor, se še do danes ni posrečilo uresničiti skupno evropsko zamisel. Obe veliki gospodarski skupnosti EWG in EFTA korakata še zmerom ločeno.

Pa poglejmo, kakšen je avstrijski izvoz izdelkov gozdarskega in lesnega gospodarstva. Tako smo izvozili v države EWG leta 1962 po množini 84.6 odstotkov in po vrednosti 77.6 odstotkov. Dočim smo izvozili v države EFTA po množini le 6.4 odstotkov in po vrednosti samo 7.2 odstotkov. Na dlani je torej, da prevladuje avstrijski izvoz lesnega in papirnatega blaga v države EWG. Zato bo za nadaljnji gospodarski razvoj naše dežele brez dvoma odločilnega pomena, kako si bomo ustvarili razmerje med Avstrijo in Evropsko gospodarsko skupnostjo".

Drugo predavanje je imelo naslov „Uporaba lesa v gradnji in gradbeni predpisi". O tem je govoril dipl. trg. Ernst Wolf.

„Od leta 1950 do 1960, t. j. v enem desetletju so uporabili pri nas 50 odst. rezanega lesa in večji del vezanih plošč in vezanega lesa v gradnji. Leta 1950 so zgradili v Evropi 1,4 milijonov stanovanj. Leta 1960 pa je bilo že 2,7 milijonov stanovanj, kar odgovarja stopnjevanju za 193 odst. V istem časovnem razdobju pa je poraba rezanega lesa narasla od 13,1 samo na 17,3 milijonov m³, torej za 13 odst. V stanovanjski gradnji pa je poraba tega lesa padla celo od 9 m³ na 6,5 m³ na stanovanje, to je 30 odstotkov. Na žalost je iskati nazadovanje lesa v gradnji tudi v tem, ker naši uradni krogi omejujejo njegovo uporabo, češ da je les lahko vnetljiv, dalje, da ga napadajo škodljivci, trohnoba in drugo."

Dvojni jubilej na Bistrici v Rožu

Za Borovljami je v Rožu naslednje večje industrijsko središče na Bistrici, kjer izdelujejo v tovarni dr. Jungferja akumulatorje. V tem podjetju, ki ima svoje podružnice tudi na Dunaju, v Linzu, Salzburgu, Münchenu in v Trstu, je nastavljenih nad 400 oseb. Predvsem so zaposleni v podjetju prebivalci bistriške občine. Vsled tega se ne čudimo, če so se hoteli ob priliki 65-letnice dr. Jungferja spomniti na slavnosten način tega dogodka ter pokazati svojemu doktorju, kako ga spoštujejo in kako so mu hvaležni za vso pozornost in prijaznost, ki so je deležni z njegove strani. Predvsem pa delavcem ugaja to, da ravna njihov šef z njimi pravično ter nad vsem korektno. To je treba poudariti zaradi tega, ker živi v bistriški občini prebivalstvo dveh narodnosti. Tako Slovenci kot Nemci so v podjetju nastavljeni, se med seboj spoštujejo ter dobro razumejo. Seveda je to v veliki meri zasluga g. dr. Jungferja, ki želi biti do vseh enako pravičen in dober.

Lepa je bila v torek, dne 28. julija, slovesnost v bistriški kinodvorani, kjer so se zbrali ob dr. Jungferju vsi delavci in uradniki podjetja, predstavniki koroškega tiska ter občine. V svojem slavnostnem govoru je poudaril župan Franc Semmelweis gospodarski pomen podjetja za občino in vso okolico, nato pa je orisal življenjsko pot jubilanta, ki je storil mnogo za dobrobit domačega prebivalstva.

V okviru praznovanja dr. Jungferjeve 65-letnice pa smo se spomnili tudi 25-letnega obstoja podjetja. Slavnost sta olepšala bistriški moški pevski zbor ter godba na pihala pod vodstvom dirigenta Kißlingerja.

Ves ganjen se je zahvalil dr. Jungfer za čestitke ter pozornost, ki je je bil deležen ob svojem jubileju.

Gospodu jubilantu želimo tudi mi iz vsega srca vse najboljše, predvsem trdnega zdravja! Da bi se gospod doktor tudi v bodoče dobro počutil med nami, je naša iskrena želja.

NAJVEČJI PLUG

Najbrž so največji plug na svetu skovali za kmetijsko obnovo široke planjave pri Sv. Ani v Kaliforniji — ZDA, katero je velika poplava pokrila z 80 cm debelo plastjo gramoza in nerodovitnega peska. Z nalašč skovanim orjaškim plugom napravijo 70 cm široko in 180 cm globoko brazdo. Na ta način spravijo na vrh rodovitno zemljo.

Modernizacija celovškega letališča

Povečanje zmogljivosti — Nočna tehnična razsvetljava — Tudi tovorni promet narašča — Gradnja modernega poslopja za odpravo potnikov

Pred kratkim je uprava celovškega letališča priredila tiskovno konferenco, na kateri je ravnatelj dipl. inž. dr. Weiditsch pozdravil vse goste, zlasti še predsednika gradbenega odbora deželnega podglavarja inž. Truppeja.

Celovško letališče je dejansko začelo obratovati že l. 1923, vendar je bil ves tedanji letalski promet le bolj začetniški in neznaten: edina zračna linija je bila Celovec—Dunaj, katero je vzdrževalo eno majhno letalo. Večjega vzpona pa je bilo letališče deležno l. 1953, ko je bila ustanovljena posebna akcijska družba z o. z., pri kateri je država udeležena s 60 odst. ustanovnega kapitala, dežela z 20 odst. in mesto Celovec istotako z 20 odst.

Ker so iz leta v leto gradili vedno težja in večja letala, zato so vsa letališča bila prisiljena začeti s preurejanjem in modernizacijo vseh naprav in objektov. Tako je tudi celovško letališče dobilo l. 1958 novo betonsko pristajalno progo, dolgo 1800 metrov in široko 45 metrov. Zaradi povečanja varnosti pri vzletanju in pristajanju letal je bilo treba misliti na nov kontrolni stolp s potrebnimi modernimi napravami in aparati. Ta je bil dograjen in urejen l. 1961.

Zaradi stalnega porasta tujskega prometa tudi pri nas na Koroškem je bilo v inozemstvu vedno več interesentov, ki bi radi z letali potovali na dopust. Pa tudi trgovski in blagovni promet s pomočjo letal je stalno naraščal. Vzrok temu je bilo stalno naraščanje letal, ki so pristajala in zopet vzletela na tukajšnjem letališču. Pri tem se je pokazala nujna potreba, izgraditi dodatne odvodne oziroma dovodne proge za letala, ki so že pristala in morajo napraviti prostor novodošlim. Zgradili so dve taki dodatni progi; zadnja gradbena dela na njih so bila končana letošnjo spomlad.

Vsa naprednejša letališča pa stremijo za tem, da letala tudi ponoči morejo pristati oz. vzleteti. Zato je uprava celovškega letališča, da ne bi v tem zaostala, začela hkrati s povečanjem izgradnje pristajalnih prog z nameščanjem modernih osvetljevalnih naprav, ki omogočajo letalom pristajanje in vzlet po nastopu mraka. Pri tem je bilo treba misliti tudi na osvetlitev višjih (hribovitih) točk v okolici letališča.

Od važnejših del na letališču naj še omenimo že izvršeno pokritje velike hale za odpravo potnikov z eternitno streho; v načrtu pa je nova, modernim zahtevam odgovarjajoča hala, katero bodo začeli graditi predvidoma prihodnje leto. Omenimo naj še, da je v prvem pol letu 1963 bilo 164 pristankov in vzletov z 9768 potniki, letos v istem času pa že 301 in 11.612 potnikov.

Ob koncu je letališka uprava povabila navzoče časnikarje na kratek polet nad Celovcem in letališčem. Ob tej priliki so se mogli osebno prepričati o smotrni ureditvi letališča in njegove moderne osvetlitve zaradi varnosti pristajanja.

SLOVENSKE ODDAJE V RADIU

PONEDELJEK, 3. 8.: 14.15 Poročila, objave. Pregled sporeda. — Pod klančkom sva se srečala... Glasbena oddaja. — 10 minut za športnike. S športnih igrišč poroča Mirko Bogataj. — 18.00 Za našo vas. Manuskript piše in govori Blaž Singer. — TOREK, 4. 8.: 14.15 Poročila, objave. — Prof. dr. Metod Turnšek: Mlatev. Narodopisna oddaja. — SREDA, 5. 8.: 14.15 Poročila, objave. — Kar želite, zaigramo. — ČETRTEK, 6. 8.: 14.15 Poročila, objave. — Prof. dr. Metod Turnšek: Ljudski koledar. Ljudski svetniki in priprošnjiki v mesecu avgustu. — PETEK, 7. 8.: 14.15 Poročila, objave. — Od petka do petka po naših krajih in pri naših ljudeh. Domače novice zbira Blaž Singer. — Ura pesmi. Poje: Bert Rudolf, akordeon igra Rudolf Pillich. — SOBOTA, 8. 8.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca. Voščila. — 18.25 Na dom obujaš mi spomin... S prof. dr. Metodom Turnškom se ustavljamo v Vogrčah. — NEDELJA, 9. 8.: 7.30 Duhovni nagovor. — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Šport

NOGOMET

V zadnji tekmi na newyorškem nogometnem turnirju sta se ločila poljsko moštvo Zaglebie in Crvena zvezda (Jugoslavija) z neodločenim rezultatom 4:4. Tako je zasedla Crvena zvezda šele tretje mesto za našim klubom Schwechatom (Avstrija), ki je tako obdržal 2. mesto.

V predigri sta igrala Schwechat in grško moštvo AEK Atene neodločeno 0:0 pred okoli 8000 gledalci. Tako se je Schwechat bolje odrezal kot njegova predhodnika (Rapid in Sportklub) na newyorškem nogometnem turnirju. Še nikoli prej se ni posrečilo kakemu avstrijskemu nogometnemu moštvu v tej težki konkurenci doseči tako častno 2. mesto.

Prvo mesto je zasedlo poljsko moštvo Zaglebie, ki bo igralo v finalu z zmagovalcem iz I. skupine, nemškim moštvom Werder-Bremenom.

RAPPAN-CUP

Dunajsko nogometno moštvo Sportklub je izgubilo svojo zadnjo tekmo s poljskim moštvom Szombierski z 2:3 (1:2).

Tudi Vienna (Dunaj) je izgubila svojo zadnjo tekmo z visokim rezultatom 1:5 (0:3) in sicer s češkim klubom Jednota iz Trenčina.

GLEDALIŠČE V CELOVCU

Petek, 31. julija, ob 20. uri: **Der König stirbt** (Kralj umre), drama. — Sobota, 1. avgusta, ob 20. uri: **Wiener Café** (Dunajska kavarna), opereta. — Nedelja, 2. avgusta, ob 20. uri: **Keine Zeit für Liebe** (Ni časa za ljubezen), opereta. — Sreda, 5. avgusta, ob 20. uri: **Keine Zeit für Liebe.** — Četrtek, 6. avgusta, ob 20. uri: **Belvedere,** komedija.

Za vse predstave velja prosta prodaja vstopnic in abonmá.

Mali oglas

Priložnostni nakupi pralnih strojev, hladilnikov, hladilnih skrinj in vitrin, strojev za sladoled, električnih štedilnikov, ožemalnikov (centrifug) za perilo itd. — Jamstvo za vse stroje. Poceni kot še nikoli pri: **LOIDL's** Einkaufszentrum, Klagenfurt - Celovec, Renngase 1; tel. 43-19 / Kl. 02.

ZAMENJAVA LIKALNIKOV

pri tvrdki

DER MODERNE ELEKTROHAUSHALT

Klagenfurt - Celovec

Dr.-Arthur-Lemisch-Platz (Obstplatz) 4

Telefon 63-80

ZBOR EVROPSKE DELAVSKE MLADINE V STRASBOURGU

V dneh 1. do 2. avgusta se bodo zbrali v Strasbourgu v Alzaciji zastopniki krščanske delavske mladine vse Evrope. Pričakujejo 2000 delegatov, ki bodo pokazali nastajajoči Evropi, da zahtevajo mladi delavci poseben statut. Na zborovanju bodo skupno raziskali, kako delavska mladina izbira poklic, kako se na svoje življenje pripravlja, koliko možnosti se jim danes nudi in kako ravnajo z mladimi delavci v raznih podjetjih. Zbrala se bodo dekleta in fantje.

Tudi fantje in dekleta, ki se posvečajo raznim poklicem, so vredne, da se zanje zanimamo in da skrbimo za njihovo vzgojo.

VDOVA ZASTRUPILA SKORAJ CELO VAS

V Grčiji se je zgodila svojevrstna nesreča. V neki vasi je žena vdova povabila štirideseti dan po smrti moža vse znance in prijatelje na večerjo, kot je v tistih krajih navada po smrti kakega pokojnika. Prišlo je kakih 200 oseb, skoro vsi vaščani. Pri večerji je gostom postregla z neke vrste polento, ki jo je prej potrosila s sladkorjem. Toda po pomoti je namesto sladkorja vzela neki hudo strupen prašek zoper mrčes. Vsi, ki so jedli zastrupljeno polento, so čez čas začutili neznosne bolečine v trebuhu in začeli umirati kot muhe. Prvi dan je umrlo že 28 oseb, več kot sto pa so jih odpeljali v bolnišnico. Praktično je bila prizadeta cela vas, ki šteje kakih 300 oseb. Vdova sama pa je ostala zdrava, ker ni pokusila polente.

Tako je navadno s kuharicami: za druge kuhajo, zase pa ne.

Nove knjige

KNJIGARNA DRUŽBE SV. MOHORJA

vam priporoča naslednje nove knjige:

● **PO SEVERU IN JUGU** (Jože Grdina), izredno bogata knjiga, potopis po Rusiji, Ukrajini, Poljski, Češki, Španiji in Portugalski. 444 strani velikega formata. Knjigo krase številne slike zanimivih krajev. Tudi preprosti bravci jo bodo z zanimanjem prebirali. Knjiga je vezana. Cena: 115.— šil.

● **LJUDJE POD BIČEM** (Karel Mauser), I. del obširnega romana. 440 strani. Broš. knjiga stane 85.— šil.

● **BEŽNA SREČANJA** (Dr. Ludvik Čepon). Pisatelj popisuje, kaj je zvedel v Indiji, južnoazijskih deželah in na Japonskem o verah tamkajšnjih krajev. 224 strani, 60.— šilingov.

● **SLAVA GOSPODU,** 2. izdaja molitvenika z večjimi črkami, 350 strani. Naredite z njim veselje starejšim ljudem! Z rdečo obrezo: 44.— šil.

● **MALI MISAL,** 2. izdaja. Dr. Turnškov molitvenik z nedeljskimi in prazničnimi mašami je pošel in je bila potrebna nova izdaja, ki vas preseneti s plastičnimi platnicami in priročno obliko. Črke so močnejše, besedilo povzeto po Rimskem misalu. 464 strani. Rdeča obreza 44.— šil.

OPOZORILO. — Zaloga „Rimskega misala", celotne mašne knjige, se bliža h kraju. S tem obveščamo vse, ki si jo še žele, da jo pravočasno rezervirajo.

Vse g. poverjenike, ki jim je ostal še kakšen Koledar za l. 1964, prosimo, da nam ga proti plačilu odstopijo.

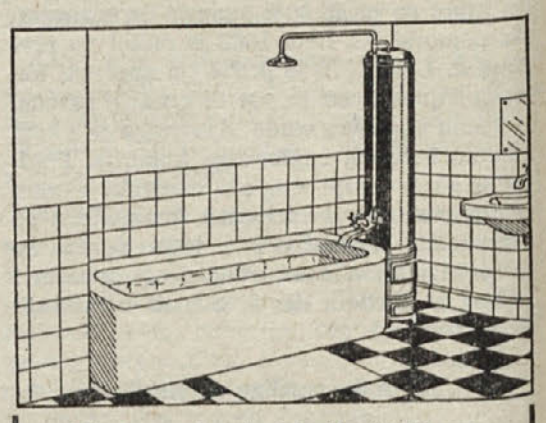

Vse za vodno instalacijo (sanitarni material) dobavlja

PODJUNSKA TRGOVSKA DRUŽBA

Bratje RUTAR & Co.

Dobrla ves-Eberndorf tel. 04236-281

Oglašuj v našem listu!

List izhaja vsak četrtek. — Naroča se pod naslovom: „Naš tednik — Kronika", Celovec, Viktringer Ring 26. — Telefonska številka uprave in oglasnega oddelka 26-69. — Naročnina stane mesečno 7.— šil., letno 80.— šil., za inozemstvo 6 dolarjev letno. — Lastnik in izdajatelj: Narodni svet koroških Slovencev. — Odgovorni urednik: Janko Tolmajer, Radiše, p. Žrelec. — Telefonska številka uredništva 43-58. — Tisk: Tiskarna Družbe sv. Mohorja, Celovec, Viktringer Ring 26.